

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1900

Ny följd III årg.

Häft. 19—20

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET, FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

- E. CM: Läroverksreformen och flickskolan.
M. ANHOLM: Det hölländska hemmet.
Det är ej död... Ur Longfellows dikt »Resignation».
L—N D.: En musikalisk-deklamatorisk soaré.
Litteratur: G. H.: Konsthistoria af Karl Laurin. — M. LGM: Ur minnet och dagboken af B. Wadström. — L. D.: Malin Skytte af Mathilda Malling. — L. D.: Dagsländor af Mari Mihl. — Genmäle.
Drottning Sophias förening till understödjande af härens sjukvård.
Föreningsmeddelanden.
Från skilda håll.
Böcker för barn och ungdom julen 1900. Från Fredrika-Bremer-Förbundets bokkomité.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: *Regeringsgatan 3, 2 tr.*

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: *Regeringsgatan 3.*

Största lager af
Duktyger,
Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
Specialité: **Damutstyrslar,**

hvilka förfärdigas å egen Syatelier och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

K. M. LUNDBERG

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för Dukar, Portiärer, Mattor Kuddar, Serveringsdukar m. m. Mönster uthyras. Requisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jemförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med utslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

Prenumerationspris

Stockholmsupplagan:

för år**15:—** för kvartal **4: 25**
» halft år **8:—** » månad **1: 50**

Landsortsupplagan:

för år**10:—** för kvartal **3:—**
» halft år **6:—** » månad **1:—**

Sirius-Kaminer,

mycket bränslebesparande och med prydligt utseende säljas af:

Per Froms Velocipedfabriks-Aktiebolag,

(Kongl. Hofleverantör.)

Mäster Samuelsgatan 34, Stockholm.

OBS.! Prospekt sändas på begäran. OBS.!

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

BARNENS VÄN

anmäles härmed för sin tjugufemte årgång 1901.

redigeras af
utkommer
innehåller
glömmer ej,

illustreras
sprides

kostar för år

L. S. med ett stort antal medarbetare;
hvarje vecka med ett åttasidigt nummer (på godt papper och med vackert tryck);
alltid goda och kristliga berättelser samt enkla utläggningar af söndagsskolans texter;
att de små gärna vilja höra skildringar från barnavärlden och missionsfältet samt hvad eljest kan vara nyttigt och roande;
rikligen med vackra och lärerika planscher, fotografier och teckningar;
hittills i 45,000 ex. och finner sålunda ingång i hundratal söndagsskolor och tusentals hem;
å posten kr. 1: 25. Vid direkt beställning hos **Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition** är priset: från 6—9 ex. 1 kr. pr ex.; från 10—24 ex. 75 öre. För 25 ex. och därutöver endast 60 öre för helt år.

424 sidor för
60 öre!

Alltså 25 ex. för 15 kr.

Omkring 250 illustr.
för 60 öre.

Söndagsskolans textbok för 1901, utarbetad af kommitterade från Evang. Fosterlands-Stiftelsen och Svenska missionsförbundet, kostar häft. 10 öre, men prenumeranter å *Barnens Vän* erh. den för 5 öre pr ex.

Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition, Stockholm.

Svensk Dam-Tidning

för 1901.

Tidningen ingår år 1901 i sin **12:e årgång** och utgifves fortfarande efter samma plan och i samma format som hittills. Dess syftemål är att meddela en sund och god **lektyr för kvinnan och hemmet** och hafva vi för år 1901 en hel del intressanta nyheter att meddela såväl af text som bilder. Som förut, åtföljes tidningen äfven under 1901 af en följetongsbilaga, så anordnad, att den kan inbindas till bok. Denna skall för året upptaga en särdeles välskrifven och intressant tysk roman, författad af *Paul Robran*, med titel:

"I kamp för lyckan".

Denna roman afhandlar en ung generalsdotters lif och öden, skildrade af henne själf på ett medryckande sätt.

Äfven hafva vi för afsikt att under året meddela en annan större roman, hvilken kommer att införas som fortsättningsberättelse i själfva tidningen. Det är författarinnan **Ida Boy-Eds** nyaste berättelse: "**För hennes skull**", hvilken vi hoppas skall i hög grad intressera våra läsarinor.

Vi bedja våra prenumeranter lägga märke till att de två nämnda romanerna, som tillhöra samtidens bästa skönlitteratur, i bokhandeln skulle betinga ett pris af minst kr. 2: 50 pr st., alltså omkring 5 kr. för båda, eller troligen mera.

En **Modebilaga**, upptagande de nyaste Dam-moderna i bilder, skall äfven under 1901 då och då åtfölja tidningen.

Allt detta, och dessutom så mycket annat af text och illustrationer erhålles nu för endast **kr. 2: 20** genom att prenumerera å Svensk Dam-Tidning för 1901.

Beträffande tidningens billiga pris så hafva under det senast flydda året starka attacker gjorts emot detsamma. Såväl tryckpapper som arbetslöner hafva så betydligt höjts, att åtskilliga andra tidningar funnit sig föranlättna att höja sitt prenumerationspris. Detta oaktadt, hafva vi dock beslutat att äfven för 1901 bibehålla vårt hittills gällande billiga pris, nämligen:

För helt år	kr. 2: 20.
» halft »	» 1: 20.
» kvartal	» 0: 70.

postarvodet inberäknadt.

Inom Norge och Danmark kan å posten prenumereras å tidningen till samma pris som inom Sverige, men till alla öfriga europeiska länder samt till Amerika kostar den **5 kronor** och prenumereras då direkt å vår expedition, Artillerigatan 25. Stockholm i December 1900.

Redaktionen.

Läroverksreformen och flickskolan.

I vårt land arbetar som bekant för närvarande en komité med uppgift att framkomma med förslag till omorganisation af våra allmänna läroverk. Ännu vet man naturligtvis ej med visshet, till hvilket resultat dess arbete skall leda, men inom lärarekretser och äfven bland andra intresserade diskuteras ifrigt den möjligheten att våra nuvarande fullständiga läroverk komma att klyfvas itu i tvenne afdelningar, hvardera afslutad med sin särskilda examen. Enligt det vanligaste antagandet skulle nederskolan blifva 6-klassig och afgangsexamen från densamma medföra kompetens till vissa befattningar eller inträdesrättighet till en del fackskolor.

Skulle ett sådant förslag segra — och sympatierna för det samma synas vidt utbredda — kommer följdén oundgängligen att bli en omdaning ej endast af våra gosskolor utan äfven af våra flickskolor.

Ty ett afgangsbetyg, som underlättar förvärfvandet af ens lifsuppehälle, är af lika stort värde för flickorna som för gossarna. Och om examen kommer att afläggas vid den föreslagna tidiga åldern, 15 å 16 år, innan ännu utpräglade anlag i en eller annan riktning i regel hunnit visa sig, blir det helt visst endast få föräldrar som våga riskera att låta sina döttrar vara utan denna. Flickskolorna tvingas därigenom helt enkelt att taga upp en sådan examen på sitt program, och det gäller därför för dem att tillse, att en sådan reform som den ofvannämnda ej kommer att gifva dem något sämre än hvad de redan äga.

Men den fråga jag här skulle vilja uppställa är den: om afgangsexamen från den 6-klassiga skolan blir den formel, som öppnar dörren till ett stort flertal aflönade befattningar eller fackskolor, där fortsatta studier kunna bedrifvas, har då ej staten skyldighet att se till att detta mål lätt kan ernås af våra flickor lika såväl som af våra gossar?

Inför de siffror, som visa oss att ett mycket stort antal kvinnor hela lifvet igenom måste själfva försörja sig och att ett annat, kanske

än större, under en längre eller kortare del däraf måste göra det, går det ej längre att helt kort svara: kvinnorna behöfva ej denna kompetens. Vårt samhälle har redan gestaltat sig så, att de behöfva den, och ej lär det gå att vända om utvecklingen. Och för öfrigt, hvad är det meningen att denna 6-klassiga skola skall gifva sina elever? Det har talats om allmän medborgerlig bildning. Att enas om hvad denna bör omfatta blir måhända svårt, men om en sådan verkliga blir meddelad, komma med säkerhet de själfständigt arbetande kvinnorna att behöfva den, och männe de, som skola uppfostra medborgare, utan olägenhet kunna undvara den? Knappast!

Hittills har i vårt land staten ej gjort mycket för flickornas undervisning. Slår man upp förteckningen öfver statsläroverken; finner man:

För gossar:

Fullständiga läroverk.....	36
5-klassiga »	22
3- »	17
Pedagogier	4
	<hr/>
	Summa 79

För flickor:

Normalskolan för flickor i Stockholm 1.

Visserligen har riksdagen för några år sedan något ökat sitt förut ytterst knappa anslag till de privata flickskolorna, men skillnaden i afgifter för flickors och gossars skolgång är fortfarande lika stor, då det ökade anslaget mer än väl behöfves för att något förbättra lärarinnornas ekonomiska ställning. Nu, när skolorna antagligen komma att reorganiseras, skulle detta missförhållande kunna afhjälpas och en rättvisare fördelning införas.

Det finnes då tvenne sätt att göra detta. Antingen att staten så rikligen understöder ett tillräckligt antal af våra flickskolor, att undervisning där kan lämnas lika billigt som i gosskolorna, eller att densamma upprättar samskolor. Utan att på något vis vilja förneka lämpligheten och önskvärdheten af det förra, vilja vi dock förorda att försök göres i den senare riktningen.

Att här upprepa de ofta framhållna fördelarna af samundervisning tillåter ej utrymmet, men vi vilja anföra några skäl hvarför dessa 6-klassiga läroverk borde kunna blifva så alldeles särskildt lämpliga till samskolor.

Hittills har vår gosskola egentligen varit afsedd för dem som, sedan de lämnat densamma, ämnat ägna sig åt teoretiska studier.

Man har därför klagat öfver att hon gör sina elever opraktiska och inplanter hos dem ett ensidigt öferskattande af den bokliga lärdomen. Detta har gjort, att äfven samskolans ifrigaste anhängare ej ansett det vara ett obetingadt godt, om våra allmänna läroverk utan vidare öppnades för flickorna. Men den ofvannämnda skolplanen har framkommit just såsom en reaktion mot detta missförhållande. Man har insett det oriktiga i att en så stor procent af vår ungdom hölls kvar på skolbänken ända upp till 18—20 år och då ändock ej blifvit kvalificerad för någon särskild bana, hvilket naturligtvis ännu mindre varit fallet med dem, som afgått på ett lägre stadium. Därför skulle denna nya skola tidigare få en bestämd afslutning och göras mindre teoretiserande, mindre lärd, bättre öppna elevernas ögon för det levande lifvet omkring dem, så att de med praktisk läggning lättare skulle bli i stånd att upptäcka sina anlag och tidigare slå in på en bestämd bana. Men lyckas man i denna sträfvan, riskerar man ej heller längre, att flickorna genom att undervisas tillsammans med gossarna skola förlora den praktiska syn på tingen, som man ansett öundgänglig för dem, ehuru man trott, att pojkarna utan skada kunnat undvara den.

Ett annat skäl, som ofta anföres mot samskolan är, att flickorna sannolikt skulle öfversträngas. Men glömmar man måne ej därvid, att det äfven allmänt klagas på öfversträngning i våra gosskolor, kanske särskildt i mellanklasserna, och att från många håll framkommit yrkanden på att det intellektuella arbetet där måste minskas för att större uppmärksamhet skall kunna ägnas åt den fysiska utvecklingen? Man får väl därför hoppas, att komiterade skola taga hänsyn härtill och inskränka det stillasittande arbetet. Dessutom är det riktigt, om man vill uppfostra barnen till praktiska människor, att skolan helt och hållet upptager deras tid? Bör ej någon tid lämnas öfrig, då hemmen få sysselsätta dem? Därigenom vunnas, att dessa finge möjlighet att studerade olikheter i anlag och begåfning, som förefinnas, och med större säkerhet kunde råda sina barn vid valet af lefnadsbana. Gossar och flickor komma sannolikt oftast att sysselsättas och sysselsätta sig själfva på olika sätt, men det är icke en dålig uppfostran till en nyttig samhällsmedlem att i hemmet lära sig att bidra till trefnaden och ordningen och vänja sig vid att lätta andras arbete, där så ske kan. Detta har man hittills ansett endast behöfva läras af flickorna, gossarna ha sluppit undan. »De stackarna ha ju så mycket läxor», säges det, »sköta de dem ordentligt, får man väl vara nöjd.» Om nu skolarbetet reducerades, kanske

de skulle kunna bli litet mindre uppassade, litet mera nyttiga, och de skulle kunna läras att ej endast tänka på hvad de skola bli, utan äfven på hvad godt de skola kunna uträtta här i världen.

Alltför hoppfull med afseende på att en sådan reduktion verkligen göres i den nya skolplanen får man dock kanske ej ställa sig. I det förslag, som i juni 1899 afgafs af en förberedande komité, är timantalet icke nedbringadt från det nuvarande i statens skolor annat än därigenom, att en viss valfrihet lämnas med afseende på de främmande språken. De, som ej begagnade sig af denna, komma nog därför att pressas än hårdare än hvad nu är fallet, till följd af den större intensitet, som gifvet kommer att känneteckna arbetet i en afgangsklass.

Svaret på yrkandet om lindring i skolarbetet har ju ständigt varit: »Hvad skulle strykas? Icke kunna vi, ett litet folk, våga sänka bildningsnivån genom att taga bort något ämne från schemat. Pojkarna måste i alla fall bli något, och för att bli något i våra dagar måste man lära mycket». Jäväl, men man lär ej endast genom att läsa läxor, och kanske skulle man genom att reducera timantalet i skolan finna hvad man funnit på många håll, när man inskränkt arbetstiden inom fabriker och verkstäder, nämligen att arbetsresultatet ej minskat i värde. Det klagas i våra skolor öfver att de långa och svåra kurserna nödvändiggöra för mycken preparation, hvarigenom eleverna blaseras och mista förmågan att på egen hand kämpa med svårigheter.

Det är således ej för flickornas utan lika mycket för gossarnas egen skull, som vi förorda färre lästimmar i skolan. Gossarna behöfva väl en reduktion för att växa upp till sunda, friska människor med förmåga af energi och initiativ.

Hur skulle då dessa samskolor anordnas? Skulle man helt enkelt för flickorna öppna våra allmänna läroverk, sedan dessa erhållit sin nya organisation? Detta vore kanske ej rätta sättet att vinna förtroende för samskoleiden. Fördelarna af gemensam skolundervisning för flickor och gossar är ännu i vårt land så pass omtvistad, att det är fara värdt, att samskolan då skulle få bära skulden för hvad den i och för sig var oskyldig till. Andan i våra gosskolor är tyvärr utan tvifvel på många håll betydligt sämre än i våra flickskolor och flickorna blefve nog därför i viss mån lidande på att sättas in i de allmänna läroverken. Och vidare, om en ny idé skall föras fram, behöfves det en fast tro på densamma och en smula entusiasm för den. Detta har man kanske ej rättighet att i regel förutsätta hos en

lärarekår, som vuxit in i en skolform. Svårighet torde väl ock möta att vid våra nuvarande allmänna läroverk med ens få in det antal kvinliga lärare, utan hvilka samskolan vore en orimlighet.

Det har föreslagits, hufvudsakligen af ekonomiska skäl, att lägre läroverk i en del småstäder skulle förvandlas till samskolor och i och med detsamma utvidgas med en eller flera klasser. Här kunde man då, eftersom omorganisationen var ämnad att gå hand i hand med en utvidgning, anställa kvinliga lärare, af hvilka naturligtvis samma kvalifikationer måste fordras som af de manliga. Ett annat förslag har visserligen framställts, men att ej göra lärare och lärarinnor jämställda i kompetens och rättigheter vore att från början förtrycka hela samskolans grundidé och döma den att misslyckas.

Skulle man emellertid ej med större visshet kunna draga slutsatsen angående samskolans lämplighet, om försök äfven gjordes i våra storstäder? I dessa är det en mycket större procent af eleverna, som vistas i sitt hem under skoltiden, och man löper därför mindre risk att missförhållanden, som bero på bristande eftersyn under fritiden, läggas samskolan till last. Vidare kunde där lättare en helt och hållet ny skola inrättas. I Stockholm t. ex. anses ett nytt lägre läroverk behöfligt. Om nu detta gjordes till en 6-klassig samskola, finge man ett läroverk, där från början gemensam undervisning för flickor och gossar meddelades, där man ej hade att kämpa mot en inrotad anda, som kunde verka skadligt på eleverna, och man kunde bilda en lärarekår, som från första stund visste, att det var samundervisning de skulle taga itu med. Vidare kunde man utan svårighet få den lämpliga proportionen af manliga och kvinliga lärarekrafter, som, då de här samtidigt jämställda ryckte in, hade samma möjlighet att göra sitt inflytande gällande, hvarigenom man ägde garanti för att gossars och flickors intressen skulle lika väl tillgodoses.

Till sist ännu ett skäl för att försök göres i en storstad. Föräldrarna hade då möjlighet att välja, och det vore knappast troligt, att de som ogillade samskolans idé skulle sända sina barn till en skola. Ett verkligt intresserat samarbete mellan skolan och hemmet skulle därför vara att säkrare påräkna, och betydelsen häraf vid en ny skola kan ej öfverskattas.

Gjordes en af de många stockholmskolorna till samskola, vore det måhända ej heller otänkbart, att åt densamma lämnades frihet i uppgörandet af kurser och läsplan, ungefär i likhet med hvad som äger rum vid Nya elementarskolan. Lyckades man då finna en form,

som visade sig särskildt lämplig för samundervisning, vore det lätt att jämföra dess resultat med dem, som erhållas i öfriga läroverk och afgöra om det varit till gagn för båda parterna att gossar och flickor fått sin skoluppfostran gemensamt.

E. Cm.

Det holländska hemmet.

Den som sett sig trött och ledsen på det andefattiga, tomma kontinentalsystem i byggnadsväg, som enväldigt råder i våra moderna storstäder, bör göra en tripp till Holland. Till sin glada öfverraskning skall han där finna den ena staden efter den andra, där husen bära en personlig prägel. Vid första ögonkastet ser han, att här bo människor med egna viljor och synpunkter och icke denna samling af hyresgäster — som vi tyvärr så väl känna till —, hvilka viljelöst låta stufva in sig, fyra till fem lager ofvanpå hvarandra, i de af spekulationens ande resta storstadskasernerna.

Ännu i dag håller holländaren segt fast vid det fäderneärfda bruket att hafva huset för sig själf. Hvarje familj, som gör fordring på att räknas med, måste också som ägare eller hyresgäst bebo eget hus. Annars har den ingen social position. I den mindre bemedlade medelklassen dela gärna två familjer ett hus, så att den ena tager de två understa, den andra de öfversta våningarna.

Men att begagna samma port och trappa skulle man omöjligen kunna bekväma sig till. Hellre än att möta obehöriga i sin uppgång nöjer man sig med halfva utrymmet och delar trappan och porten i två halfvor.

Att bo i ett holländskt hus är en ypperlig gymnastik för ens benmuskler. Matsalen är på nedra botten, sällskapsrummen i första våningen, söfrummen i tredje och fjärde.

I romanerna träffar man ofta ett uttryck, som betecknar finare men afsigkomna familjer. Man säger att de bo på ett »bövenhuis», alltså i de öfversta våningarna. Det är mycket tarfligt. Något mera herrskapslikt — när ens olyckliga stjärna nödgas en till att dela hus med andra — är att bebo »het benedenhuis». Där har man också trädgården, som icke får saknas i ett holländskt hus. Trädgård måste det vara, om man också bara har en remsa land på ett par alnar till sin disposition.

Höga och smala äro husen. (I Amsterdam och Haarlem såg jag hus med ett enda fönster i våningen.) Gafveln vetter åt gatan och trädgården ligger bakom huset, så att man från gatan icke anar dess tillvaro.

Ofta äro husen målade i starka färger och som de ständigt tvättas utvändigt, stråla de formligen i solskenet. Man anstränger sig tydligen för att undgå enformighet. Den personliga smaken sätter sin prägel på huset medelst gafvelns form och snirklar, fönsterinfattningarna och den höga prydliga fritrappan utanför. Under denna leder ingången till köket.

Hvad som alldeles saknas i ett holländskt hus är — gården. I stället har man den lilla trädgården med sina omsorgsfullt vårdade rabatter. Det var mig en gåta hur man kunde undvara en gårdsplats, ända tills jag fick det — blandade — nöjet att upplefva den beryktade holländska lördagsrengöringen. Allt hvad mattor hette — och det var icke litet — släpades då ut på *gatan*. Det låter otroligt men är dock sannt. T. o. m. i Amsterdam föregick den mest energiska mattpiskning på gatorna, och det efter att husens fasader hade blifvit tillbörligt skurade och bespolade med långa trädgårdsslangar. Gatorna äro ända till kl. 11 på lördagsförmiddagen så fullständigt i de skurandes och piskandes våld, att passagen först kommer som nummer två.

Högst uppe på gafveln sitter ofta ett hissverk, hvars *raison d'être* främlingen i början icke förstår. Men hör man till den klass som heter resande med tur, kan man en vacker dag få se ett skåp eller en större soffa eller kanske ett piano förmedelst detta hissverk praktiseras upp till en af våningarna. Fönstren äro nämligen lika breda som trappan är smal. De sakna midtpost och äro till att skjuta upp. I dagligt bruk öppnas aldrig mer än den *nedre* tredjedelen. För oss, som äro vana att kunna slå upp fönstren på vid gafvel, är lufttillgången otillfredsställande.

Ganska egendomligt är det att se de alltid till samma tredjedel af fönstret nedrullade gardinerna. Dessa äro alltid hvita och bländande hvita, ofta broderade och konstmässigt veckade, hvarför de gifva husens fasader något klädt, »pynteligt». Det måste också medgifvas, att de nedrullade gardinerna, åtminstone på en klar sommar dag, gifva rummen en behagligt dämpad och fin belysning, hvari föremålen och människorna taga sig ut till sin fördel. Likväl kunde jag aldrig försona mig med dem. Min första instinktiva känsla, när jag kom in i ett rum, förde mig alltid fram till fönstret för att draga upp gardinen.

Den gick dock sällan villigt till mer än sin gifna tredjedel.

För holländarna äro sådana gardiner outhärliga. Man träffar dem ända ned i de fattigas hus och äfven i bondstugorna. Ja, den familj, som icke har sin hvita rullgardin prydligt veckad och ren för fönstret, den har uppgifvit sig själf. I de rikare husen ersättes den af flera olika lager af tunna, hvita gardiner, som hänga rätt ned.

En gång kom jag att bo hos en familj, som nyss hade flyttat in och som ännu icke hade hunnit att få de hvita gardinerna upp i matsalen. Värdinnan gjorde tusen ursäkter och för att jag inte skulle »skada» mina ögon, passades det noga på att jag icke skulle begå den stora oförsiktigheten att -- sätta mig emot dagern.

Det tycktes de holländska ögonen icke kunna tåla.

* *

Holländarens konservatism hindrar icke, att han börjar finna de smala, höga husen för trånga och obekväma, för litet motsvarande en bekväm tids kraf. De rika draga sig därför gärna till städernas periferier, där de bättre kunna breda ut sig. Vid *Singel-grachten*, den koncentriska kanal, som omger en holländsk stad och hvilken en gång har gjort tjänst som vallgraf, börjar i regeln villapartierna. Och dessa villor äro något af det komfortablaste och mest luxuösa jag någonstädes har sett. I bredd och rymlighet äro de raka motsatsen till stadshusen.

I Utrecht hade jag den förmånen att som gäst bebo en af dessa slottsliknande villor, hvilka lågo som en lång guirland omkring en del af staden, och jag mottog onekligen ett imponerande intryck af den holländske nutidspatricierns öfverförfinade hvardagslif.

Här var ingångshallen slottslik. Hvita marmortrappor i hela huset, slipade glas i fönstren. Så sommar det var, lågo öfverallt, t. o. m. i sängkammarna, tjocka mjuka mattor öfver golfven. Ofta hade rummen höga, rikt utskurna paneler, och på dessa stodo blommor, ordnade med en utsökt smak. Den öfre delen af väggen var då gärna öfverdragen med broderadt kläde eller något liknande, motsvarande möbeltyget.

Det egendomliga för alla dessa rum, såväl som för andra jag fick tillfälle att se i enklare villor, var den säkra smak och stilkänsla, hvarmed totaleffekten var beräknad. För den var allting offradt. Den frestelse, som så ofta påkommer en första gången man ser ett hem, att åtminstone i tankarna få flytta om möblerna. för att få ensemblen litet bättre fram, fick här ingen anledning till

att yppa sig. Här kunde intet vara annorlunda, tyckte man, intet var öfverflödigt, intet fattades.

I flera af dessa rum fanns blott en enda tafla, men denna var vald och placerad så, att den sanlade som i en brännpunkt intrycken af de olika föremålen.

Hvad som fullständigt saknades var småsaker och prydnadsföremål. Etagerer med krimskrams och makartsbuketter skulle ha tagit sig mycket vilsekomna ut i denna omgifning. I stället såg man bord med planschverk, stafflier med kopparstick och i synnerhet blommor. Präktiga gamla skåp var det godt om.

Från trädgårdssalongen kom man direkte ut i palmhuset, däriifrån i orkidéhuset o. s. v. Alla växthusen voro arrangerade som rum med blommorna i vackra grupper och förtjusande sittplatser däremellan.

Villan låg gömd i en större park, där allt ända till de svarta svanorna i dammen talade om en egendomlig smak och en pung, som kunde tillfredsställa hvarje infall.

Och inbyggarna i detta luxuösa hem?

En mor och en ung dotter.

Det var egendommeligt att höra arftagerskan till hela denna härlighet tituleras — icke fröken, utan *jungfru*.

I Holland står man ännu på samma punkt som vi, innan Hierta började fälttåget mot »mamsellen». Man skiljer strängt mellan det adliga *freule*, fröken, och det borgerliga *jaffrouw*, jungfru. Också de storborgerliga familjernas döttrar få hålla till godo med denna titel.

Med undantag af detta lilla drag tydde allt i huset på lif och fordringar à la grand seigneur. Massor af tjänstefolk! Alla de kvinliga jag såg smögo sig tysta som andar omkring och kände sig tydligen alltför ringa för att våga med en nigning draga den främmandes uppmärksamhet till sina ovärdiga personer. Det förekom mig så påfallande. Kanske var det för att jag kom från det demokratiska Danmark, där tjänstflickan räknar sig själf till familjen och nickar en gemytlig välkomsthelsning till den som besöker hennes härskap.

Också i hvardagslag bar betjänten hvita handskar, när han passade upp vid middagsbordet.

Och middagen — den var omständlig.

En holländsk mage kräfver för sitt välbefinnande två solida köträtter till middagen, men dessa måste naturligtvis fördelas med

ett passande antal mellanrätter. Som inledning och avslutning fungerar hela året om buljong och kandiserad ingefära. Däremot dricker man sällan kaffe efteråt.

Jag vill råda mina läsarinor, att om händelsen skulle föra en holländare i deras väg, icke traktera honom med den kända svenska sammansättningen: soppa med pepparrotskött. Han skulle säkert äta soppan men med en förnärad min låta pepparrotsköttet passera. Ty i Holland använder man aldrig buljongköttet annat än till — hundar. Den som ej har sådana nyttiga djur kastar helt simpelt bort köttet som obrukbart. Jag frågade en husmor hur länge man kokade det, eftersom allt näringsvärde var borta, och fick till svar: ett par timmar. Det är ju en gräslig misshushållning och under tiden lefver det fattiga folket i detta rika land nästan uteslutande af potatis. Icke en gång en tiggare vill ha soppköttet, sade damen i fråga. Nej, tänkte jag, när det som regel begagnas som hundfoder eller kastas bort, så är det väl troligt nog, att den fattige icke vågar sig på det.

Jungfrurna, så väl i detta hus som i alla andra, dit jag kom, gingo klädda i ljusblå kattunsklädningsar. Det tycktes vara uniformen och såg mycket snyggt och treffigt ut. Också om vintern gå de i bomull. Till »uniformen» hör en liten hvit pipad mössa på hjässan, med eller utan stärkta band under hakan.

Med eller utan — ja, det tycktes vara en viktig stridsfråga mellan härrskap och tjänstefolk. I det hus jag här närmast omtalat, buro jungfrurna sedesamt band under hakan, men på många andra ställen såg jag i synnerhet de unga utan sådana. En husmor i Amsterdam klagade öfver jungfrurnas själfsvåld nu för tiden. Det var nästan omöjligt, sade hon, att få dem till att gå med de gammaldags ärbara banden. Den moderna upprorsanden hade satt sig riktigt fast i dessa, och bara den får in ett finger någonstades, så kommer den snart med hela handen.

Tjänstfolkets löner äro genomgående mycket låga. De kompletteras af drickspengarna, som äro så mycket högre och satta i system. Vid middagsbjudningar gifver hvar gäst sin skärf, från en half till en gulden*). En nattgäst beräknar lika mycket för hvar dag, äfven för något längre tid. Tjänaren, som mottager drickspengarna, lämnar dem till matmodern. Denna gömmer dem i en sparbössa och fördelar vid årets slut summan mellan de olika tjänarna.

En gulden = 1 $\frac{1}{2}$ krona.

Det är ej död...

Ur Longfellow's dikt "Resignation".

Hvar hjord, hur omsorgsfullt den skötts och vaktats,
 ett lam ändå har mist;
 vid hvarje härd, hur kärleksfullt den aktats,
 en stol står tom till sist.

Med bittra afsked och med rop af smärta
 jämt blandas rymdens röst;
 jämt efter barnen ropar Rakels hjärta,
 vet ej af någon tröst.

Låt oss dock tåla! Ty den storm, som slår oss,
 är ingen jordisk fläkt —
 det är fastmer ett himmelskt bud som når oss,
 förklädt i sorgens dräkt.

Vår syn fördunklas utaf mist och dimma —
 det, som i sorgehus
 tycks liksom bleka vaxljuslågor glimma,
 är himlens fjärran ljus.

Det är ej död, som vi gett sorgens stämpel,
 ty lifvets korta nöd
 är blott en förgård till det lifvets tempel,
 hvars port vi kalla död.

— — — — —

Och vaknar kvalet inom oss begravet
 och skulle sorgen gro
 och hjärtat häfvas kvidande likt hafvet,
 som aldrig finner ro.

Vi vilja tåla dock och dämpa sakta
 den känsla som består,
 och icke dölja men i tysthet akta
 vår saknads öppna sår.

En musikalisk-deklamatorisk soaré.

Så hade man då hunnit till den 3:dje december! Sista måndagen af en hel rad innehållsrika måndagar, hvilka innevarande höst i Vetenskapsakademins välkända föreläsningssal samlat — ska' vi säga eliten af Stockholms intelligenta och bildade allmänhet? Nej, det skulle låta väl anspråksfullt i en kvinnotidskrift, i betraktande af att föreläsningssalen, som alltid i vår goda stad, i öfvervägande grad utgjordes af kvinnor, ett faktum, som också aldrig tidningarna i sina referat underlåtit att påpeka. En högst obehöflig upplysning! Liksom man någonsin förutsatte att påträffa det manliga elementet i en föreläsningssal — om inte möjligen på katedern?

Nej, låt oss af blygsambets skull omnämna publiken utan några skrytsamma bestämmingsord. Endast nöja oss med att konstatera att den, som under fem successiva måndagsaftnar fyllde Vetenskapsakademins hörsal, visade sig lika intresserad som den var talrik och inte kom stockholmarna — jag menar stockholmskornas — rykte på skam att vara ett i hög grad påpassligt släkte, då det gäller att tillgodogöra sig intellektuell förplägning. Men så var också den som Fredrika-Bremer-Förbundets föreläsningsserie bjudit på af förträffligt slag.

Ock dock trots det berömvärda intresse som vår allmänhet ådagalagt för lärda och allvarliga ämnen, hvarpå de fem väl fyllda föreläsningssalarna varit att otvetydigt bevis, är det ett faktum, att den sjette måndagen i serien, den som skrifvit «en musikalisk-deklamatorisk soaré» på sitt program, kunde smickra sig med den största populariteten. Det hade glunkats om en tablå, en liten dramatisk föreställning också. Hvad behöfdes mer? Biljettåtgången steg i proportion, och redan ett par dagar före tillställningen voro alla platser engagerade. Hvem lastar Stockholmspubliken för det? Hvem tycker ej om en lättsmält efterrätt ofvanpå de substantiellare anrättningarna? Först läska sin själ med höga allvarliga ämnen, sedan förfriska sina yttre sinnen med »en musikalisk-deklamatorisk soaré». Honni soit qui mal y pense.

* * *

Vaktmästarna lära ha vidtagit särskilda mått och steg, befarande en väldig rusning till Vetenskapsakademien den kvällen, alldenstund huset var utsåldt och platserna onummerade. De väntade sig kö och polisens inskridande. Därhän gick det väl inte, men nog gjorde man klokt

i att infinna sig i tid denna den sista måndagen. Salen fylldes med otrolig snabbhet och redan långt före den utsatta tiden var hvarenda plats upptagen.

Att något ovanligt förestod märktes redan på salens anordning. Den grå fondväggen, hvilken man under mången föreläsningstimme ägnat ett slött stirrande under fåfänga försök att utfundera namnen på de tre gubbar, hvilkas byster afbryta den enformigt gråa väggytan, var draperad med blått kronkläde. Liknande draperier omhägna estraden, bildande en liten scen, hvars mystiska inre ännu ej är blottad för åskådarnas blickar.

Ändtligen drages förlåten undan. Mekanismen fungerar ej oklanderligt, men så småningom är interiören afhöljd, blåklädd äfven den, med en ståtlig konsertflygel i fonden. Musikafdelningen tager sin början. Man får höra sång af fröken *Skärлёn*, vackra visor af Svedbom, Stenhammar, Sinding och Kjerulf, därpå en härlig violinkonsert af Ries utförd af fröken *Lindberg* och fru *Svedbom*. Publiken applåderar och inropar. Att det manliga elementet, ehuru i betydlig minoritet, denna kväll ej är helt och hållet obefintligt bland auditoriet märkes af de manligt kraftiga handklappingarna.

Men tyst, nu går ridån upp öfver den »deklamatoriska» afdelningen, på programmet betecknad med den något mystiska benämningen: »Historiskt kaleidoskop.» Man tänker på ett tittskåp med stjärnformiga figurer men också på Sigurd. Kan ordet användas ur litterär synpunkt bör det äfven kunna det ur dramatisk. Det är det vi få se.

En vildt hednisk musik intoneras bakom scenen. Så drages tackelset undan för vår historias första akt: *fortiden*. En storlagen kvinnogestalt möter vår blick. En röd lifrock öfver en guldsirad hvit kjortel, ett guldband binder det långt svallande ljusgula håret, en fornnordisk kvinnotyp, full af kraft men äfven af kvinlig världighet och behag. Det är vår »sagas och historias» dädfullaste kvinna *Sigrld Storråda*, vi ha framför oss. Fortidens fullödiggaste kvinnliga representant, här framställd med en historisk trohet som ej lämnar något öfrigt att önska, och detsamma kan sägas om den rappa lilla *tärna* som sekunderade henne. Dramat följer äfven historien med en berömvärd samvetsgrannhet, på samma gång handlingen utvecklas med en blixlik snabbhet. Endast mot slutet får det rent historiska maka åt sig för det mera tendentiösa, hvilket också bättre öfverensstämmer med nutidens kraf på poetisk rättvisa. När den historiskt ryktbara handsken af en osynlig Olof Trygvason inkastas

på scenen, upptages den nämligen af den i sin kvinliga och drottningliga värdighet till blods sårade Sigrïd Storråda, och med hotfullt lyftad klinga och en röst som genljuder ej blott genom salen utan äfven genom tiderna utslungar hon följande profetiska hotelse:

*Din handske, kung Olof, den tager jag opp.
Med kraft skall den slungas igen,
Och allt under seklernas växlande lopp
Skall den mättas mot eder, I män.
För hela mitt kön jag upptager striden,
Blott rustad bevarar man kvinnofriden!*

Och härmed går täckelset ner öfver vår forntids dystert storlagna hjältesaga.

* * *

Nästa bild i kaleidoskopet försätter oss till *medeltiden*, till den miljö hvaraf professor Schück för ett par måndagar sedan gifvit oss en så lefvande bild: Vadstena kloster. Hon är offret för en trolös kärlek den stackars *nunna*, som intar scenen då ridån går upp och på en vemodig i folkvisans ton hållen melodi kväder sin trista lefnadssaga. Men *den heliga Birgitta* själf i Vadstenaordens bruna och hvita nunnedräkt inträder. Hon har tröstens ord för den bedröfvade systemen, hon predikar för henne resignationens ljufhet och uppenbarar i en storartad bikt sina egna känslor samt skådar, buren af den högsta extas, som i en vision den tid, då klostrets murar, nu den enda tillflykten för den på lifvets lycka bedragna, skola ramla och låta nordens kvinna framgå luttrad och renad samt mogen att själf ute i världen upptaga kampen för sin frihet och sin rätt.

Man skall kanske bland den heliga Birgittas af våra medeltidsforskare utgifna uppenbarelsen förgäfvets söka efter originalet till den i sköna rytmer återgifna visionära dikt, som flödade från sierskans läppar, men att den var autentisk, det tviflade man ej på ett ögonblick.

* * *

En rytmisk heroisk musik inleder vår historias tredje akt: *storhetstiden*. Drottning *Kristina* uppenbarar sig i hela sitt lärda majestät. På den klassiskt hvälfda näsan, de blixtrande ögonen röjes Vasadottern. En purpurviolett, rikt juvelprydd sammetsdräkt höljer den majestätiska gestalten. På det stolta burna, af ett rikt locksvall omflutna hufvudet blixtrar drottningkronan. Men dess tyngd

trycker henne. »Liksom en i buren instängd lejonhona», så rasar Kristina mot de »gyllene fångsel», som hålla henne fången. Hon vill bli fri för att helt kunna ägna sig åt konsten och vetenskapen. I en storartad monolog tillkännager hon sin afsikt att »stiga från sin tron på en kateder» och ger ytterligare kraft åt sitt beslut genom några latinska citat, som till och med i »den nordiska Minervas» mun förefalla väl djärfva. Men Kristina har som alla stora andar äfven en fjärrskådande blick. Hon ser framåt mot den tid då

— — — — — — — — — — *emancipationen,*
Som nu sin spira sträcker irfån tronen,
Skall, se'n exemplet gifvits, stiga neder
Till alla klasser, till de djupa leder.

Och som ett insegel på det lärdomsarf hon, Kristina, testamenterar åt den svenska kvinnan, lossar hon kungakronan från sitt hufvud och placerar densamma på den å ett bord liggande »grammatica latina», kunskapens symbol, i det hon yttrar följande kungliga ord:

»Att lärdom vare kvinno-adelsmärket,
Därpå jag sätter kronan uppå verket.»

Med denna djupt symboliska handling går ridån ned öfver Sveriges storhetstid.

* * *

Men en ny tid och en ny bild upprullas: *Tredje Gustafs tidehvarf*. Hvilken svensk kvinno-skickelse skulle bättre och värdigare representera detta än *Anna Maria Lenngren*? Där ha vi också den vittra frun framför oss, sammetsbandå om håret, spetsfichy om halsen, gåspenna i handen, vi känna väl igen så väl hennes bild som hennes kloka, välbetänkta tal, där hon med den spirituella, halft ironiska, halft godlynta minen moraliserar »sin kära dotter» *Betti*, som inte bara är ett obestämdt »ifall» utan en ganska lifslevande verklighet, hvilken för länge sedan blifvit stor och vuxit från sin docka, ja, ger söta mor svar på tal. Lilla *Betti* har numera sin egen lifsfilosofi och man undrar ej öfver att den kommer själfva fru *Lenngren* att förstummas. Så här ungefär låter den:

Du i dig själf mig visar ju,
Problemet kan sin lösning vinna:
Att vara manligt lärd som du
Och ändå vara stor som kvinna.

Men ägget ofta på vår jord
Försöker lära hönan värpa,
Och under dina milda ord
Jag spåra vill satirens skärpa.

Säg, har ej kvinnan fått en själ,
Förståndets, tankens, snilletts gåfva?
Är det försynens mening väl,
Att hennes pund i jord skall sofva?

Nej, nej! Det kan ej vara så!
Fast fröet sent till mognad hinner,
Ur marken spirar det ändå
Och lyst af solen frukter vinner.

Du är ett barn utaf din tid —
Trots all den visdom du besitter —
Och döljer därför, blygsamt blid,
Allt sken utaf att vara vittet.

Men, kära mor, jag anar det,
Att nya, ljusa tider randas!
Då kvinnan, trots sin keimlighet,
Har mod att utan snörlif andas.

Då skall hon icke se sitt pund
Som något ondt, som måste kräftas,
Men så till kropp som själen sund
Af gåftens ansvar genomåftas.

Och när en kvinna födts som du —
Ett stjärnskott lysande i natten —
Då kan ej mannen annat ju
Än buga sig och lyfta hatten!

Och jag är viss hon prisas må
Den dygd, det vett, som hon besitter.
En lärd i stubb ej hånas då,
Men fjollan uti bjäfs och glitter.

Och så de vandra hand i hand,
Som skapartanken nog var menad,
Fast Adam klef för fort ibland
Och Evas vandring blef försenad.

Fru Lenngren och hennes Betti utgjorde egentligen sista taflan i det historiska kaleidoskopet. Ty *nutiden*, som förbehållit sig sista ordet, erbjuder inte någon måleriskt intressant bild, sådan som förgångna tiders pittoreska kvinnogestalter. Den representeras helt rätt och slätt af ett hyggligt fruntimmer, som enkelt och flärdfritt, utan stora gester och fraser, som det en svensk kvinna ärar och anstår, stiger upp på katedern och håller ett litet tal för publiken. I bunden form, det enda formella i det för öfrigt från all dogmatik såväl som från hvarje oratorisk uppstylning fria föredraget, gör hon först hvad man skulle kunna kalla en versifierad resumé af den »svenska kvinnans nuvarande ställning» och tillika en sammanfattning af aftonens innehåll. Hon påminner om:

*Hur Sigrïd Storråda handsken kastat
Helt trotsigt djärf mot det starka kön,
Och sankta Brita dess synd har lastat,
Sin samtid varnat med hot och bön;
Och drottning Kerstin, hur kort hon tänkte,
När hon grammatikan kvinnan skänkte!*

*Fru Lenngren står smått på mannens sida,
Om man skall tro hennes visa ord.
Men hennes Betti har mod att strida
För kvinnans **rätt** på vår gamla jord. O. s. v.*

Så öfvergår talarinnan till sin egen tid, den högt utvecklade, men gör dock på tal om nutidskvinnan följande vemodiga bekännelse:

*Men ack! Ännu har hon fel och brister —
Jag kan ej annat än tillstå det.
Men själfva solen sin glans ej mister
Trots sina fläckar, som hvar man vet,
Och då kan kvinnan med skäl förklara:
Förmer än solen jag kan ej vara!*

Den älskvärda talarinnan afslutade sitt föredrag, som vi tyvärr i följd af det otillräckliga utrymmet kunna återge endast i detta stympade skick, med följande optimistiskt ljusa framtidssyn:

*Dock tider stunda och äro nära,
Då kvinnan skall sin fullkomning nå,
Oss ett mirakel skall seklet bära,
Om man får tro head profeter spå.
Hur framtidskvinnan en gång skall blifva,
Det vågar visst icke jag beskrifva.*

Jag kan blott hoppas, att hon skall vinna
 I skönhet, bildning, i tro och kraft.
 Jag hoppas ock, de ej må försvinna
 De **goda sidor** hon hittills haft.
 Hvad **bäst** hon har må hon hemmet ägna
 Och där det **rena** och **sanna** hägna.

Och friska telningar skola spira
 Och rika löften till mognad gå,
 Och fosterlandet skall segrar fira
 Och värn af ällaste söner få,
 Och hög och mäktig skall sången skalla:
 Hör oss, Svea, moder för oss alla!

Talarinnan stiger ned från sin kateder. Men täckelset bakom densamma drages undan och man skådar Fredrika Bremers byst i ett skönt apoteos, med en lagerkrönande Svea bakom och omgifven af de kvinnogestalter, som i det historiska kaleidoskopet representerat skilda tidevarf.

Härmed var också Fredrika-Bremer-Förbundets föreläsningsserie avslutad, på hvars sista afton vi som motto kunna sätta fru Lenngrens egna ord:

*Min Betti, lifvet flyr så fort —
 Hwad grym, hvad oersättlig skada,
 Om vid det lilla gagn vi gjort
 Vi nekat oss att vara glada.*

L—n D.

Litteratur.

Konsthistoria af Carl G. Laurin.

Under flere år har herr Carl Laurin med lefvande intresse och en energi, som aldrig slappats, arbetat på att väcka kärlek till konsten hos unga och gamla af alla samhällsklasser och att lära dem, att konsten gör lifvet gladare och rikare, att den förädlar och vederkvicker på samma sätt som en god bok eller vacker musik. En ny och värdefull insats i sitt vackra sträfvande har han gjort med sin nyss avslutade konsthistoria, som genom sitt gedigna innehåll, den fina konstuppfattning, som röjer sig öfverallt, och den fläkt af friskt och godt humör, som genomströmmar den, är väl ägnad att göra det ämne den behandlar i sann och god mening populärt.

Innehållet är mångsidigt och omfattande. Konstens utveckling från äldsta kulturskeden till innevarande tid och de för de olika

konstperioderna mest betecknande konstalstren äro skildrade både i ord och bild. Där så kan ske, låter förf. en framställning af konstslöjden och konstindustrin under en period gå hand i hand med skildringen af den högre konstodlingen. Det är skada att det begränsade utrymmet ej tillåtit flere och fylligare framställningar af dessa konstgrenar, ty det är utan tvifvel just konstindustrins och konstslöjdens alster, som öppna hemmens dörrar för den högre konsten och förflytta densamma från de sakkunnigas krets ut i hvardagslivet, det mål till hvilket herr Laurin, som vi redan sagt, med så mycken oegennyttja och varm entusiasm länge sträfvat.

För de olika konststilarna inom arkitekturen finnas också redogörelser, alltid klara och åskådliga, ibland humoristiska, ibland poetiskt vackra och träffande. Särdeles betecknande tyckes oss beskrifningen på den gotiska stilen (sid. 130). — Tekniska termer förklaras genom afbildningar, och längdskalor gifva ett begrepp om de monumentala konstverkens storlek. För att genom jämförelse underlätta uppfattningen af måtten finnes dessutom på flere ställen bredvid de afbildade kyrkorna och palatsen en plan af Uppsala domkyrka.

För att ett arbete med så vidtomfattande innehåll ej skall svälla ut till ett så stort omfång, att det ej kan blifva till nytta för den stora allmänheten, för hvilken det hufvudsakligen är afsedt, måste det naturligtvis i vissa hänseenden blifva väl kortfattadt och summariskt. De talrika och utmärkt väl valda illustrationerna utfylla dock texten på ett förträffligt sätt. Skildringarna äro dessutom så sakrika, att arbetet oaktadt sitt moderata omfång väl kan fylla ej blott den mindre konstförfarna allmänhetens behof af kunskap i hithörande ämnen, utan det bör äfven kunna blifva både till glädje och nytta för dem som redan förut äro väl bevandrade i konstens vidsträckt rike.

Mest kortfattad är beskrifningen på de äldre kulturepokerna, men ju mera förf. närmar sig våra tider, ju fylligare och rikhaltigare blir det material han tager under behandling; »ej därför», heter det i förläggarens anmälan af boken, »att vår tid i konstnärligt afseende skulle stå öfver alla andra tider utan därför att den för oss alltid måste ha det största intresset, ty det är ju *den* konsten, som afspeglar *vårt* känslolif, *vår* skönhetslängtan.» Största utrymmet har, som sig bör, förbehållits åt vårt eget lands konstodling, hvilken utgör en afdelning för sig.

Förf. har haft den lyckliga tanken att inleda redogörelsen för de olika konstepokerna med en historisk öfversikt eller kanske rättare sagt en framställning af de ledande idéerna under den odlingsperiod han står i begrepp att teckna. Dessa öfversikter äro i all sin korthet fina och åskådliga och utgöra en ypperlig bakgrund till skildringarna af konstens alster, hvilka ju endast i sammanhang med kulturen i öfrigt kunna uppfattas och rätt bedömas. Förf., som är begåfvad med säker blick för det som kan gifva lif och åskådlighet åt framställningen, underlåter heller aldrig att påpeka detta samband mellan konsten och tidsandan. Så säger han t. ex. om empirestilen, att dess »stränga och kantiga former passa förträffligt till bakgrund åt

de högbestöflade generaler, hvilka i alla dessa örnar med åskviggjar och bomber, som stödde borden, i dessa klassiska spöknippor med bilar, som dekorerade möblerna, igenkände något af sitt eget barska lynne.» Hur påtagligt förefaller det ej, sedan tanken därpå blifvit väckt, att en sådan tid måste skapa en sådan stil!

Ehuru man vid genomläsningen af boken ej kan underlåta att gifva det varmaste erkännande åt herr Laurins odlade smak och fina uppfattning af konsten, så känner man sig likväl en och annan gång frestad att inlägga en svag protest mot något eller några af de omdömen han uttalar. Så t. ex. förefaller oss domen öfver düsseldorferskolan i allmänhet och Fagerlin i synnerhet alltför hård. Om dennes tafla »Svartsjuka» än är litet porslinsartad, så är den dock i vårt tycke alltid rolig att se på, och vi störas ej alls af det »anekdotmässiga» i situationen. Vi kunna ej heller förstå hvarför ej en liten »smånäpen moralkaka» kan få sticka fram, om den osökt framgår ur bilden och ej blifvit påhängd för effektens skull. Likaså kunna vi ej instämma i förf:s omdöme om den teckning af Forain, som kallas »Svärmor», att den »visar, frånsedt den utsökt artistiska tekniken, på en psykologisk säkerhet af mindre vanligt slag». För en person med mindre modern uppfattning förefaller det snarare som om här finnes mera af karrikatyrens lätta och glada humor än af säkert psykologiskt omdöme.

Skildringarna äro i hög grad liffulla och färgrika och hafva den förträffliga egenskapen att fästa sig i minnet. Stilen är klar och målande men sveper någon gång in sig i ett slags mystiskt ljusdunkel såsom då Botticellis kvinnofigurer kallas »gåtfulla englar och dock dämoniskt tjusande,» eller då det heter om en målning af Luca Signorelli, »att en melankolisk, fyllig och ren flöjtton går genom taflan», eller om den engelske målaren Turner, »att han var genialisk ända till vanvett.» Sådana dunkla bilder förekomma dock sällan, då vi däremot ofta finna uttryck och bilder, som frappera och roa genom sin lekande humor och sin fyndighet. I senare hälften af boken får stilen ibland något brådslande och en viss prägel af tillfällighet, men den är alltid frisk och varm, alltid lifvande och väckande.

Boken innehåller mer än 450 afbildningar af taflor, statyer, kyrkor, palatser och konstnärligt utförda husgerådssaker. De äro valda med utsökt smak och praktisk blick för det karakteristiska i de olika kulturperiodernas konstproduktion. Utförandet lämnar hvad mjuket och klarhet beträffar intet öfrigt att önska.

Af det sagda framgår, att vi sätta herr Laurins arbete mycket högt. Det är en förträfflig vägledare genom konstens rike och fyller på ett högst förtjänstfullt sätt det länge kända behovet af en populär och lättfattlig konsthistoria på vårt eget språk. Den passar både för äldre personer och för den mognare ungdomen, både för skolans högre stadier och för det bildade hemmet. Vi äro lifligt öfvertygade om att den ej skall blifva utan inflytande på den kulturella utvecklingen i vårt land.

G. H.

Ur minnet och dagboken af B. Wadström. Del. I och II.

Denna bok är ett utslag af den riktning, som plägar betecknas med det till smädenamn vordna uttrycket »läseri», och den torde besitta de flesta af de egenskaper, som karakterisera denna i mångas ögon så förhatliga och föraktliga riktning. Den ger därför en osökt anledning till att undersöka, om eller i hvad mån den förkastelse som är berättigad, som den s. k. bildade allmänheten så skoningslöst uttalar öfver »läsarna».

Det finns väl knappast någon lifsåskådning, som från alla håll blifvit utsatt för så mycket hån och begabberi, så skarpa beskyllningar — särskildt för hyckleri — och så mycken ovilja som denna. Förf. till ifrågavarande bok är icke omedveten härom. Både skildringarna »ur minnet» och dagboksanteckningarna vimla af erinringar om den smålek, som kommit honom och hans meningsfränder till del.

Läsarnas vackraste och viktigaste karakteristikum — som dock i allmänhet förbises af deras vedersakare — är detta: att de med uppriktig och fullkomlig hängifvenhet och utan människofruktan tjäna sin Herre och Mästare. Naturligtvis finnas här likasom på andra områden skrymtare, men jag tror, att beskyllningarna för hyckleri i de flesta fall äro grundlösa och bero på bristande insikt i förhållandena eller bristande vilja att förstå dem.

De världsliga fördelar, som läseriet medför, äro i allmänhet ingalunda så betydliga, att de kunna drifva någon att bli läsare utan inre öfvertygelse — ofvannämnda egenskap är *en* af orsakerna till läsarhatet, men icke, såsom pastor Wadström tyckes anse, den enda, liksom den icke heller är tillräcklig för att förskaffa en person vedernamnet läsare.

De flesta, som begagna detta öknamn, torde ha en tämligen dunkel föreställning om hvad de egentligen mena därmed. Såsom ett iögonenfallande igenkänningstecken nämna de kanske läsarnas säregna sätt att uttrycka sig i tal och skrift. De tala nämligen icke som andra människor, många ord ha i deras mun en speciell betydelse, många uttryck och sammanställningar förekomma blott i deras språk. Pastor Wadströms bok är ett synnerligen kraftigt exempel på denna läsarstil med alla dess smaklösheter, som verka så fränstötande, löjeväckande eller rent af upprörande på den ästetiskt taget ej allt för anspråkslösa publiken. För att klargöra hvad jag åsyftar vill jag anföra några exempel. Oupphörligt läser man om »dyrbara samtal», »en dyrbar predikan» etc.; man kan knappast undvika att tänka på den förlöjligande betydelse detta ord har i slangspråk. Vanliga uttryck äro också »varma andefriska trossyskon», »ett lifligt anderikt fruntimmer» och liknande. Men hvad skall man tro, då man läser om en »kyrkligt glad och uppbygglig bjudning» (II s. 363) eller en »lifligt kristen sjöofficer» (II s. 459)? — Jag förmodar, att de, som använda dessa och dylika uttryck, icke ha en aning om hur smaklösa och stötande de äro för andras öron,

och om de göras uppmärksamma därpå, skola de kanske svara med att anförda en hel rad af bibelspråk om det i världen föraktade och ringa o. d., som *kunna* tolkas till deras försvar (en mängd dylika bibelspråk finnas citerade i pastor W:s bok). Men mot alla dessa bibelspråk ville jag sätta människosönens och hans apostlars gestalter. När ha väl Kristi ord brutit mot skönhetens lagar? Eller kan man tänka sig Paulus hållande »en verkligt födande och dyrbar predikan»? Nej, det finns intet försvar för detta sätt att uttrycka sig, och det är en olycka, att denna brist vidlåder så många af de bästa kristna. Inse de då icke hur mycken skada de komma åstad? Förstå de icke, att de genom att förfula kristendomen och göra den tarflig skrämman bort de ästetiskt ömtåliga, utan att göra vägen lättare för de andra? Och så ännu en sak — denna läsarnas jargon — förlåt uttrycket! — är nog inte utan skuld till de beskyllningar för hyckleri de så ofta få uppbara. Och är det väl underligt, om det stundom förefaller den utomstående, som om detta språk — som det aldrig skulle falla en ofördärfvad svensk in att använda — vore en klädnad, som man drar på sig för att skyla sina andliga brister? Om han tror, att det endast är denna ordensdräkts anläggande, som fordras? Och en viss grad af hyckleri är det nog. Det är omöjligt, att detta tungomål kan vara det sanna och naturliga uttrycket för alla Kristi efterföljares tankar — om det ens är det för någon endas. Och hvarför skulle vi kläda oss i en ful och vanställsam dräkt, som icke passar oss, när vi icke behöfva det?

Del. II s. 255 i Dagboken läses: »På kvällen långt samtal med nattvakten Appelträ om hans själ». Äfven »den rättsinnige läsaren» kan svårligen återhålla sitt löje och sin harm, då han ser fraser sådana som denna — och den har många motstycken. Medges måste, att den skulle verka mindre komisk, om mannens namn vore ett annat, men det bär dock icke ensamt skulden. Nej, det som väcker både harm och löje, det är förf:s obegripligt ogenerade och lättvindiga sätt att handskas med andliga ting. Men kristendomen skall ju vara en hvardagsreligion, heter det. Ja väl, men däraf följer icke, att man skall taga i det heligt är med »sortsnausede händer», som danskarna så expressivt uttrycka sig. Ännu gäller det, att då man står på heligt rum, skall man draga sina skor af sina fötter; men det budet tycks vår förf. och många med honom ha glömt; de klampa oförfäradt på i smorlädersstöfflar eller traska i morgontofflor, allt som det faller sig. Detta sätt att tala om andliga ting konversationsvis och utan vördnad, att nalkas det gudomliga med otillbörlig förtrolighet, är också en af de brister, medelst hvilka läsarna själfva vålla den ovilja som möter dem.

En annan sak, som stöter oss i pastor Wadströms bok och som brukar betraktas som ett läsardrag, är det tvärsäkra skiljandet mellan troende och icke troende, hvilket vann så föga gillande af honom, som sade: »den som icke är mot oss, han är med oss». För oss, som endast kunna döma efter det för ögonen är, är det en vanskligh sak att afgöra om en annans andliga lif. Men förf. till

denna bok är mycket säker på hvilka som höra till »nådesyskonen» och hvilka som äro världens barn eller hvilka präster som äro »döda» eller »lefvande». Stundom förefaller det rent af, som om sådana saker som dans, teater och kortspel gjordes till ett schibbolet, hvarpå de »döda» kunna igenkännas.

Det vill således synas, som om den smålek läsarna äro utsatta för icke vore helt och hållet oförvårdad och som om de icke borde obetingadt glädja sig däröfver såsom öfver en ära eller betrakta den blott som ett tecken på världens ondska, utan äfven som en sorglig följd af deras egna brister —

Vi få för öfrigt veta åtskilligt om läsar följelse i pastor Wadströms bok. På 50-talet, då hans minnen och anteckningar börja, var det nämligen ett rörligt lif på det religiösa området både i Stockholm och landsorten, då utöfvade det beryktade konventikelplakatet ännu sitt skräckvälde, och kyrkan var läsarnas värsta fiende. I Stockholm var C. O. Rosenius läseriets medelpunkt och fick uppbära sin andel af förföljelsen. Minnena af Rosenius och skildringarna af de för kyrkan så ödesdigra förföljelserna mot läsarna höra till bokens jämförelsevis intressanta delar, äfvenså teckningen af Evangeliska Fosterlandsstiftelsens uppkomst, ett bref om egendomliga kyrkliga förhållanden i Berlin samt några andra berättelser. För öfrigt innehåller boken en mångfald ointressanta upplysningar och anekdoter, historier om spökerier och anonyma bref, antydningar om händelser, som vi aldrig få veta något om, m. m., m. m. i brokig blandning. Den prydes af ett synnerligen rikhaltigt porträttgalleri, innehållande fotografier, litografier eller teckningar af de flesta mer eller mindre bemärkta personer, som lefvat i Sverige under de sista 50 åren. Somliga af dem hafva alls intet med texten att göra, äro kanske på sin höjd omnämnda som gäster vid en middagsbjudning, andra få vi stifta litet närmare bekantskap med, dock i allmänhet icke tillräckligt för att de skulle kunna väcka vårt intresse, om vi icke känna dem förut. Några psykologiskt intressanta skildringar vare sig af eget eller andras sjäslif har förf. icke eftersträfvat, och hans boks religiösa värde synes mig vara betydligt inskränkt genom ofvan anmärkta brister; något litterärt värde kan det inte vara tal om; och det historiska eller kulturhistoriska är nog inte synnerligen betydligt. Man kan ju förstå, att dessa dagboksblad och minnen kunna ha sitt intresse för förf:s vänner från 50- och 60-talen, för hvilka de enligt företalet äro afsedda, men det är mig en gåta hvar svenska allmänheten haft sina tankar, när den på kort tid köpt slut både första och andra upplagan af första delen.

M. Lgm.

* * *

Malin Skytte. Roman af Mathilda Malling.

Hvilket angenämt afbrott mot författarinnans många kvalmiga napoleonska kärlekssagor utgjorde ej den lilla sydsvenska idyllen »Skyttes på Munkeboda», som i fjor kom ut! Familjen Skytte blef i en hast en af Sveriges populäraste släkter, och när i år ännu en telning af samma stam uppträdde inför den svenska allmänheten, kunde den vara viss på ett varmt mottagande. Blotta namnet, *Malin Skytte*, var en rekommendation. Det gaf en försmak af något poetiskt gammaldags, något af torkade törnrosblad, korta klädningslif och små oklackade skor, en genrebild à l'empire sådan som Mathilda Malling med sin graciösa pensel och sina mjuka färger är en mästarinna i att kunna framtrolla.

Jag kan ej neka till att det kändes som en liten missräkning då man i denna Malin Skytte, som man i sina tankar utmålade med 30-talets hela charme, fann en liten nutidsflicka som alla andra, en ung dam som cyklar, spelar lawn-tennis, talar om kvinnans bestämelse och idkar konststudier i Paris, blir förlovad, gift, får fem barn och lefver trefsam och förnöjd som mamma, husfru och äkta maka på en egendom i Skåne. Det kan ej hjälpas att, sedd mot bakgrunden af det förflutna, äfven om det ej ligger längre än några tiotal af år bakom oss — och det var ju gärna i en poetisk gammaldags ram man ville inpassa Malin Skytte — förefaller vår egen tid bra torr och nykter.

Sedan man hämtat sig från sin missräkning, fann man emellertid, att lilla Malin var en ganska angenäm bekantskap att göra. Ty hvilken tid, hvilken miljö Mathilda Malling än sätter sig ned att skildra, torrhet och nykterhet äro de egenskaper, som minst af alla passa in på hennes liffulla framställningskonst och varma fantasi. Hon bär inom sig en känslöglöd, som skulle göra en nordpolsexpedition, om hon slog sig på att beskrifva en sådan, till en fängslande kärleksidyll.

Hon har således ej gjort Malin Skytte, fastän denna lefver i närvarande tid, till någon emanciperad ung dam efter den nutida schablonen, med otillfredsställda frihetskraf och tård af längtan efter oupphinnelige ideal, nej, det är en varmblodig, äkta kvinlig natur, mjuk och graciös, oemotståndligt tjusande för männen och oemotståndligt dragen mot erotiken. Förf. har synbarligen nedlagt mycken kärlek på teckningen af Malin Skyttes biid. Hon har velat göra henne till en representant för »das ewig weibliche», på samma gång barnsligt mjuk och kvinligt fast, ytlig då det gäller ytliga ting, men djup i fråga om lifvets högre plikter och kvinnans sanna bestämelse. Kanske vi tycka att äfven »djupet» ligger väl nära ytan, men det är i alla fall en vacker karakteristik förf. lämnar af sin hjältinna. Att den ej sätter några psykologiska myror i hufvudet på läsaren är emellertid visst och det är ju i det hela en förtjänst. Malin Skytte har i alla fall öfver sig detta något som kallas »tycke», för hvars trollmakt helt säkert många läsare skola falla offer.

L. D.

Dagsländor af *Mari Mihi*. Andra samlingen.

Till julen 1898 mottog man första svärmen af *Mari Mihi* »Dagsländor» och nu kommer ett nytt anlopp af den lätta skaran. Med berömvärd blygsamhet har förf. i själfva titeln angifvit, att han ej gör anspråk på att dessa hans tankeväsen skola räknas till den substantiellare arten af litteraturföreteelser. Förmå de gläda och förströ någon under en kort stund, skall han känna sig nöjd, så tänker jag mig att förf. har menat. Och denna hans förhoppning har mer än förverkligats. Hans berättelser skola alltid finna läsare, alltid hälsas med glädje, liksom allt som är ursprungligt, ungt och friskt.

Förf. af »Dagsländor» hör till den där lifskraftiga, trefliga sortens människor, som inte gå som drömmare genom lifvet utan se sig omkring i världen med klarvakna ögon. Eteriska stämningar, framkallade vare sig af naturintryck eller själsväxlingar, äro inte deras sak. Nej, de vilja ha något att berätta, något att iakttaga med sina sunda fem. Så är denne *Mari Mihi* ej heller en svärmare, hvars sfär är begränsad af stugans fyra väggar. Han tar gärna renseln på ryggen, eller rättare, bestiger som ett äkta nutidens barn sin cykel, och så bär det af på upptäcktsfärd, visserligen någon gång i fantasins land, dit han också skaffat sig fribiljett, men helst ut i den vida världen, där verkligheten ligger utbredd för resenären lik en brokig, omväxlande karta.

Han besitter också den fullödige turistens slagruta att, på hvarje ställe han besöker, få fatt i det för platsen karakteristiska, och har en berömd man råkat slå ned sina bopålar där, går han ej säker för en visit. Lik alla företagsamma och resvana unge män har han tur med sig. Han blir bjuden på middag till »Ungerns nationalhelgon», *Maurus Jokai*, och hos den älsklige finske skalden på *Björkudden* — af hvars vänsälla, fosterlandsvarma lynne han för öfrigt tagit ett starkt intryck — är han som hemma hos sig.

Dagslände-berättelserna behandla många olika ämnen och äro också af olika värde; som ett helt betraktadt efterlämna de likväl, som jag redan anmärkt, ett vårfriskt intryck, hvilket hehagligt kontrasterar mot de höstbleka och vinterfrusna fantasifoster, af hvilka den nyare litteraturen öfverflödar. Ingen i hela samlingen gör det dock i högre grad än den roliga, halft mystiska skissen »Skolpojks-äfventyrens hjälteskugga». Man märke den nästan kärleksfulla pietet, med hvilken förf. frammanat vålnaderna af sina pojkårs ideal, dessa storslaget ädla indianbjältar, *Falköga*, *Hjortdödaren* och hvad de allt heta, och man skall förstå, att den som vetat inblåsa en sådan levande anda i dessa blodlösa skepnader, ej har den tid, då han var lif och själ med dem, alltför långt aflägsen.

L. D.

Ett genmäle.

Med anledning af vår anmälan i häft. 18 af fru Alfhild Agrells skådespel »*Ingrid, en döds kärlekssaga*», hafva vi af författarinnan mottagit ett bref, hvori hon anger huru hennes pjes, till skillnad från vår uppfattning af densamma, rätteligen bör tolkas. Vi meddela här hufvudinnehållet af förf:s älskvärda skrifvelse.

»Som ni, fröken redaktör, satt ett frågetecken vid slutet af er recension af min pjes »*Ingrid, en döds kärlekssaga*», ber jag att härmed få besvara den underförstådda frågan. Det står å boken angifvet, att stycket kan *spelas* med eller utan epilog. Denna underliga anordning kommer sig ingalunda af någon »fruktan» att förefalla »för reaktionär» — en fruktan som jag nog *aldrig* kommer att känna — utan helt enkelt däraf, att epilogen fordrar hos Ingrids representant en så äkta konstnärsbegåfning, att i fall där denna fattas jag hundra gånger hellre låter stycket afslutas med den så mycket mer lättspelta tredje akten, då styckets byggnad gör ett sådant afslutande möjligt. Det är sannt att stycket då blir ett annat stycke — för den, som ej önskar själf uppkonstruera slutet, hvilket förefaller mig tämligen gifvet. — — — — —

För öfrigt tackar jag er tusenfaldt för er vänlighet att vilja se så mycket godt hos ett af 80-talets svarta får. Jag för min del är glad öfver, att Ingrid visar sig ha sugit näring ur så gammal jordmån, ty då måste hon åtminstone ha *rötter*. Om de rötterna gå tvärs igenom den Ibsenska diktningen eller, trots sin anspråkslöshet, vid sidan af den, är här icke stället att upptaga till behandling. För mig är epilogen styckets *hjärta* . . .

Efter att genom det erkännandet fullkomligt ha förklarad min egen ställning till frågan ber jag att med största högaktning få teckna mig som er tillgifna

Alfhild Agrell.»

Drottning Sophias förening till understödjande af härens sjukvård.

Med detta namn betecknas ett under höstens lopp igångsatt storartadt företag, som har till ändamål att verka för stärkandet af den del af vårt lands försvar, som berör sjukvården i fält. Då sjukvårdsfrågan, såväl i freds- som krigstid, ställer stora fordringar på kvinnans medverkan och intresse, innehåller det till svenska folket riktade uppropet en särskild vädjan till dess kvinnor. Denna vädjan är uttryckt i följande ordalag:

»Svenska kvinnor! Den uppgift, som härmed erbjuder sig, äger, utom sitt allmännyttiga och rent mänskliga syfte, äfven ett särskildt, som kan i ett gifvet ögonblick varda betydelsefullt för hvar och en bland eder. Om Herren i sitt outgrundliga råd beslutit att ställa vårt folk inför det hårda profvet att med lif och blod värna sina fädrens jord, skolen I uti försvararnas leder äfven skåda edra närmaste. Få äro väl de som, medan budskapen om blodiga strider flyga kring landet, icke skola känna sina hjärtan klappa af ångest för något älskadt föremål — kanske en make, en son, en broder. Hvad I då hafven i tid verkat till gagn för våra sjuka och sårade stridsmän, det kan måhända just komma honom till godo, för hvars räddning I gärna velat offra edert eget lif. — Mätte vi alla djupt besinna innebörden af de ord, som nyligen yttrats af en framsynt och fosterlandsälskande man: 'Detta århundrade måste för vårt folk alldeles säkert blifva ett själfbevarelsens eller dödens!'

Svenska kvinnor! Ingen tid är att förlora, om vi vilja vara redo, när profvets stund kommer, och den kommer kanske förr än vi tro.»

Den stora uppgift, som den nya föreningen satt sig före, måste naturligtvis i kritiska tider som den närvarande i hög grad kunna påräkna nationens sympatier. De fordringar, som ställas så väl på de ledandes administrativa förmåga som på hvarje enskild medverkandes offervillighet och intresse, äro emellertid mycket stora. Vi hoppas dock att den nya föreningen, i kraft af de stora resurser den äger i sina ledande personligheter samt genom ett troget samarbete med redan på samma område verkande korporationer och enskilda, hvarmed vi i främsta rummet mena Föreningen Röda korset och sakkunniga personer inom vår utmärkta läkare- och sjuksköterskekår, skall nå sitt högt ställda fosterländska mål.

Hittills har Drottning Sophias sjukvårdsförenings verksamhet endast varit plan- och grundläggande. En del ändringar lära redan vara gjorda i det ursprungliga programmet, betingade dels af den allmänna opinionen, hvilken, som naturligt i en för hela nationen så viktig angelägenhet, ej underlätit att göra sig hörd, dels af under arbetet vunna erfarenheter. Så lär, något som ej från början ingick i den nya föreningens plan, densamma utsträcka sin sträfvan för fältsjukvårdens höjande äfven till vår flotta. Vi hoppas att vi i en framtid skola blifva satta i tillfälle att meddela närmare uppgifter om den nya föreningens verksamhet och framgångar.

Föreningsmeddelanden.

Den af Fredrika-Bremer-Förbundet anordnade föreläsningsserien är nu till ända och har inbragt nettosumman 2,180 kr. 41 öre. För detta glädjande resultat står Förbundet i tacksamhetsskuld till de föreläsare, artister m. fl. medverkande, som så beredvilligt och oegennyttigt ställt tid och krafter till Förbundets disposition samt till den publik, som genom inköp af seriebiljetter och andra biljetter möjliggjort en så god nettobehållning.

Då ändamålet med föreläsningsserien varit att stärka Förbundets kassa, torde en förklaring af denna åtgärds behöflighet ej vara obefogad. Förbundet har aldrig förr för egen räkning vädjat till allmänheten. De penningmedel, som under namn af »Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefonder» under en följd af år insamlats öfver hela Sverige och som enligt senaste årsberättelsen framvisa den aktningvärda summan af kr. 236,450: 81, äro afsedda att i form af studie- eller yrkesstipendier utdelas till unga kvinnor för att bereda dem medel till själf försörjning, och dessa fonder stå endast under Förbundets *förvaltning*. »Sjukkassan», grundad på själfhjälps- och ömsesidighetsprincipen, är också till endast för att tjäna som stöd för lärarinnor och med dessa likställda kvinnor. Det ligger i sakens natur att, huru höga siffertal dessa afdelningar än kunna framvisa, utöfva de intet inflytande på Förbundets allmänna kassa. Därjämte bör påpekas, att de gåfvor, som Förbundet tid efter annan haft glädjen mottaga, i allmänhet hafva öfverlämnats till Förbundet med därvid fästade villkor, att räntan skall användas för främjandet af vissa Förbundets syften, och komma ej heller Förbundets kassa omedelbart till godo.

Däremot äro de kraf som, i följd af Förbundets alltjämt fortgående utveckling, af allmänheten ställes på detsamma i ständigt stigande, och alltså äfven Förbundets utgiftskonto. Särskildt under de senaste åren ha utgifterna ej stått i ett önskvärdt förhållande till inkomsterna och kassaslutet har uppvisat en ej obetydlig brist, trots det att en stor del af arbetet inom Förbundet utförts gratis. Så mycket mer glädjande är det därför, att Förbundet genom den inkomst föreläsningsserien lämnat vunnit ett väl behöfligt ekonomiskt stöd för sin verksamhet under den närmaste framtiden.

*

Till allmänna stipendiefonden har genom ordf. för lokalkomitén i Västmanland landshöfdingskan fru Elisabeth Hederstierna öfverlämnats en summa stor *tretusenethundratjugosju (3127) kr. 48 öre.*

*

F. V. O. årsmöte ägde rum i K. F. U. M. stora sal den 28 november under öfverståthållarens ordförandeskap. Utdrag ur den tryckta årsberättelsen meddelades. Sedan revisionsberättelsen därefter föredragits och ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning lämnats styrelsen, höll docenten K. Hildebrand ett föredrag om arbetarnes lefnadsförhållanden. Föredraganden utgick från de arbetsstatistiska undersökningar, som på senare åren utförts rörande bageriarbetare och tobaksarbetare och framhöll vikten och betydelsen af dylika undersökningar.

*

Föreningen Handarbetets vänner. Vid Parisutställningen hafva följande pris tilldelats föreningens medarbetare:

Klass 70 (Väfnader):

För mönsterkomposition. Guldmedalj: fröken Maria Sjöström. Silfvermedalj: fröknar Sofia Gisberg, Maria Widebeck och Carin Wästberg. För konstväfnad. Silfvermedalj: fru Karna Nilsson-Wahlberg, fröken Elin Öberg. Bronsmedalj: fröken Hanna Johansson.

Klass 84 (Broderier):

För mönsterkomposition. Silfvermedalj: fröknar Sofia Gisberg, Maria Widebeck och Carin Wästberg samt Maria Sjöström. För konstbroderi: Bronsmedalj: fruar Maria Börjeson och Thekla Larson samt fröken Jenny Lindman.

Fröknarna Maria Widebeck och Carin Wästberg hafva förklarat sig ej vilja emottaga de pris som tilldelats dem.

Från skilda håll.

En hyllningsfest för arbetsstugornas stiftarinna, fru Anna Retzius, har i dagarna firats på initiativ af några för arbetsstugorna verkamma damer i vår hufvudstad. Den vackra festen var ett uttryck för den stora tacksamhetsskuld hvori vårt samhälle står till fru Retzius för väckandet och genomförandet af arbetsstugeidén, hvilken visat sig vara ett så kraftigt medel till uppfostrandet och höjandet af det yngre släktet bland vår arbetarebefolkning. Vid världsutställningen i Paris erhöles också, som bekant, arbetsstugorna guldmedalj, hvarjämte deras verksamhet vunnit erkännande från vidt skilda håll, ej blott i vårt eget land utan äfven utom detsamma. F. n. räknar hufvudstaden 12 arbetsstugor.

*

Fröken Gina Krog har efter ett besök i vårt finska broderland, där hon på inbjudan hållit föredrag, åter gästade vår hufvudstad. Särskildt anmodad af Nordiska föreningen i Stockholm, har fröken Krog haft älskvardheten att åter låta oss få tillfälle lyssna till hennes intressanta och väckande framställning af sin berömda landsmanninna Camilla Collets lif och författareverksamhet. Föredraget, som hölls i K. F. U. M:s hörsal den 14 dec., framställde den norska författarinnan i sammanhang med hennes egen tid, och skildrade på ett ytterst intressant sätt den ryktbara striden mellan de stora diktarna Wergeland och Welhaven.

*

Social tidskrift, organ för studenter och arbetare, har utsänt sitt första häfte, hvilket innehåller en del intressanta uppsatser i sociala frågor. Dessutom behandlar tidskriften sådana spörsmål som folkbildning, den kooperativa rörelsen m. m. Vi önska den unga, särdeles prydligt utstyrda tidskriften all lycka och göra det så mycket hellre som dess intressen i så mångt och mycket sammanfalla med våra egna. Tidskriftens redaktör är herr G. H. von Koch.

Kvinnorörelsen och socialismen i Tyskland och Österrike.

En fråga, som f. n. står på dagordningen i Tyskland och Österrike, är förhållandet mellan kvinnorörelsen och socialismen. Hittills har det socialistiska partiet i detta land förnekat all samhörighet med kvinnorörelsen, hvilken det ansett som en öfverklassfråga. Det vill dock synas, som om ett annat förhållande på senare tiden inträdt och ett närmande mellan de båda partierna på vissa områden ägt rum.

Den radikala Wientidskriften *Dokumente der Frauen* innehåller i sitt nummer för den 15 nov. en längre artikel benämnd *Die bürgerlichen Frauen und der politische Kampf*, hvori det borgerliga partiet inom kvinnorörelsen uppmanas till ett verksamt deltagande i dagens politiska strider, endera genom att ansluta sig till redan befintliga manliga partier, som hylla deras åskådning och gynna deras intressen, eller ock genom att bilda ett frisinadt kvinnoparti med eget program. I denna artikel framhålles bl. a., att det socialistiska partiet mer än något annat insett kvinnans betydelse i politiska frågor.

Tysklands äldsta kvinnosakstidskrift *Neue Bahnen* behandlar samtidigt samma spörsmål i sin redogörelse för den fjärde generalförsamlingen af Tyska kvinnoföreningarnas förbund, hällen i Dresden den 27 sept. detta år. På detta möte enades man, efter en tämligen stormig debatt, om följande resolution:

»De tyska kvinnoföreningarnas (Bund Deutscher Frauenvereine) fjärde generalförsamling erkänner vikten af ett samförstånd mellan kvinnorörelsens representanter och arbetarörelsens och uttalar sig för önskvärdheten af en sammanslutning mellan partierna inom vissa för dem båda gemensamma arbetsområden.»

Die Frauenbewegung har i sitt häfte för den 1 nov. infört en artikel af Maria Lischnewska kallad *Wandlungen*, där på ett värtaligt sätt frågan om en sammanslutning af den borgerliga kvinnans och arbeterskans intressen förordas. Tidskriften påpekar hurusom det socialistiska partiets första program med dess omstörtningssidéer och revolutionära klasshat börjat vika för nya tankar omfattande sociala reformer, vunna genom fredliga underhandlingar och lagliga medel. Den äldre tyska kvinnorörelsen hade ställt sig främmande för arbetarörelsen, en naturlig följd af att den borgerliga kvinnans uppfostran gått ut på att hålla henne fjärran från allt politiskt lif.

Den konstituerande församlingen af tyska kvinnoföreningarnas förbund fattade år 1894 det beslutet att utestänga arbeterskeföreningarna på grund af deras politiska karakter. Detta beslut väckte stor förbittring inom det socialistiska kvinnopartiet, och denna stämning fortfor, äfven sedan en mera frisinad riktning småningom fått insteg inom förbundet. Men efterhand började det socialistiska kvinnopartiet få ögonen öppna för åtskilliga drag af sociala känslor och tänkesätt hos de borgerliga kvinnoföreningarna, och man kom till insikt om att det gifves »neutrala arbetsområden», där de skilda klasserna godt kunna mötas. Härmed tyckes den principiella fiendskapen mellan partierna vara på väg att försvinna.

Böcker för barn och ungdom Julen 1900.

Från Fredrika-Bremer-Förbundets Bokkomité.

Stjärnornas kungabarn. Af *Zacharias Topelius*. Pris, trenne delar, kart. 7: 50.

Den gamle skalden är i sanning mångsidig! I »Stjärnornas kungabarn», som här föreligger i en nyare upplaga, inför han sina läsare i det finska folklifvet på drottning Kristinas tid, i trettioåriga krigets fältlif, ett 16-hundratalets judekvarter i Regensburg, i det yrande hoflifvet i Stockholm på 1640-talet, ja ända ner i seraljen »vid Bosporens svala bölja» få de följa honom och öfverallt är han samme sakkunnige ciceron! Såsom en röd tråd löper genom boken berättelsen om det mystiska tvillingparets, Hagar och Ben-Oni, öden. De äro födda samma natt som drottning Kristina, under samma stjärnbild, och komma äfven, vid olika tillfällen, i rätt mycken beröring med henne. Man läser den första och andra delen med stigande intresse. Detta kanske något slappas i den tredje delen, som möjligen skulle vunnit på att vara mindre uttänjd.

Mycket lämplig läsning för 16-åringar.

Efter Moskwas brand. Roman från Napoleons dagar, och **Waterloo.** Skildringar från Napoleons dagar af *Ereckmann-Chatrian*. Från franskan af *Ernst Lundquist*. Pris 2: 50.

Boken innehåller en berättelse i två afdelningar från det första kejsardömets sista år. Hjälten i båda berättelserna är en ung, litet halt urmakare vid namn Joseph Bertha från en liten stad i Lothringen. Efter den stora franska härens undergång i Ryssland blef den stackars urmakaren utskrifven till krigstjänst, trots alla sina bemödanden att undgå denna i hans ögon så förfärliga olycka. Förgäfvos framhöll han, att hans svaga ben och klena hälsa gjorde honom oförmögen till strapatser — inga ursäkter kjalpte, han måste följa med ut i kriget, han som de andra. När första smärtan öfver skilsmässan från hemmet och hans fästmö, den fagra Cathérine, något lagt sig, bemannade han sig och blef en tapper och oförvägen

soldat. Efter slaget vid Leipzig återvände han hem, men han fick ej länge njuta det lugn han så högt värderade. Napoleons återkomst kallade honom åter till vapen och först efter slaget vid Waterloo fick han njuta varaktigt lugn i hemmet.

Det är denne Joseph Bertha, som beskriver de krigshändelser i hvilka han deltog — de få framgångarna, de många motgångarna, de tröttsamma marscherna och de skyndsamma reträtterna. De stackars soldaternas lidanden och försakelser äro skildrade med bjärta färger och kraftig realism. Rörande äro hans berättelser om den entusiasm som kejsarens blotta närvaro framkallade hos det stackars utsvultna, af alla slags umbäranden utmattade manskapet.

Händelserna äro omväxlande och spännande samt roligt berättade. Ibland förefalla dock skildringarna något gammalmodiga och ibland något väl tendentiösa. Några ord i slutet visa tydligt hvilken lärdom förf. velat inlägga i sin berättelse. Han låter nämligen Joseph Berthas gamle fosterfader säga: »Ack, om vi hade färre soldater och flere skolmästare, skulle allt gå mycket fortare. Men tålmod, det skall komma. Folket börjar att känna sina rättigheter; det vet att kriget endast skaffar dem ökade skatter, och då det en gång säger: I stället för att man skickar mina söner att omkomma i tusental på slagfältet, vill jag man skall upplysa dem och göra dem till män» — — — Erckmann-Chatrian är lika litet som Sienkiewicz en vän till krig och bådas berättelser hafva tydligen till ändamål något öppna sina läsares ögon för det fördärfliga i kriget.

Det historiska innehållet gör boken till en nyttig läsning för ungdom och vi rekommendera den för åldern 15—18.

Öfversättningen är mycket väl och omsorgsfullt gjord.

Med eld och svärd. Historisk roman från kosackupproret i Polen 1648—51 af *Henryk Sienkiewicz*. Öfvers. af *Walborg Hedberg*. 2 delar. Pris 3:75.

Som historisk läsning torde ej detta arbete kunna blifva af stort värde för en svensk publik, ty de personer, som här framställas, äro alldeles okända hos oss och händelserna äro ej heller af något större intresse för en svensk läsekrets.

Men om vi ej kunna hafva någon historisk behållning af boken, kunna vi dock läsa den med stort nöje, ty händelserna äro underhållande och skildrade med stor talang. Att arbetet har ett verkligt litterärt värde, därför är förf:s namn en borgen. Henryk Sienkiewicz är känd och uppskattad långt utom sitt hemland Polens gränser och hans verk höra numera världslitteraturen till.

Som titeln angifver, är det krigets blodiga lek förf. här skildrar. Det är dock ej dess lysande sidor han visar sina läsare, ty krigshändelserna äro i allmänhet tecknade med en så afskräckande realism, att man känner sig öfvertygad om att förf:s afsikt har varit att väcka kärlek till fred, ej sympati för krig. En liten kärlekshistoria, som är inflettad i berättelsen, ger lif och omväxling åt de i allmänhet dystra och vilda taflorna.

Personerna äro kraftigt individualiserade och tecknade med stor psykologisk säkerhet. De äga, för så vidt vi kunna döma, alla de för den slaviska rasen karakteristiska egendomligheterna. De äro i grunden godmodiga, dessutom tappra och oförvägna, men ombytliga som en april dag. Än äro de känslofulla och lefnadslustiga, än dyster, ränkfulla och opålitliga. Det förefaller för öfrigt som om de snarare vore barn af vår tid än af den aflägsna period, som här tecknas. Äfven skildringarna af händelserna sakna liksom personerna tidsfärg. Lokalfärgen är däremot starkt framträdande.

Boken kan läsas med nöje af både ung och gammal och passar därför väl till högläsning i en familjekrets. För öfrigt torde alla dessa skildringar af marscher och strider, öfverfall och reträtter mera roa gossar än flickor. Boken passar ej för ungdom under 15 å 16 år.

Öfversättningen är gjord med stor talang.

Ljungars saga. Af *Z. Topelius*. Två delar i ett band. Pris kart. 3: 25.

I mångt hem, där familjemedlemmar af olika åldrar samlas kring aftonlampan för att efter slutad arbetstid vederkvicka sig med någon lättare högläsning, är det ofta ganska kinkigt att finna någon bok, som lämpar sig för både barnen och de äldre. Men här kunna vi påpeka och varmt rekommendera en sådan, som ovanligt väl fyller samma dubbla uppgift.

Ljungars saga skall för barnen blifva den mest spännande äfventyrsbok och för de äldre en både rolig och instruktiv tidsbildning.

Händelserna röra sig omkring början af 1500-talet. Författaren skildrar lifligt och åskådligt de våldsgärningar som de maktägande bedrefvo under denna tid, då lagens arm ännu var för svag att ens kunna skydda klostrens och kyrkornas besittningar, Den finkänslige författaren försummar dock aldrig att låta slöjan af en viss poetisk humor noggrannt dölja de råa grofheter och rysligheter som eljes så lätt kunde framträda under dylika förhållanden.

Boken lämnar också ett lifligt intryck af den på en gång ynkliga och löjliga vidskeplighet, som var så inrotad hos både höga och låga, att ingen tycktes kunna skilja mellan inbillning och verklighet.

Att ett arbete af Zacharias Topelius har ett alltigenom godt och moraliskt rent innehåll behöfver ej sägas.

Med glädje rekommendera vi boken till alla, som äro öfver 14 år gamla.

För skola och hem. Svensk bokskatt, utgifven af *J. A. Lundell* och *Ad. Noreen*. Häft. 1—9.

Syftet med föreliggande samling är, som utgifvarna i sitt företal säga, att göra våra klassiska författare kända för en större allmänhet och särskildt för ungdomen genom att utgifva deras förnämsta verk

i så prisbilliga upplagor, att hvar och en skall kunna skaffa sig ett exemplar. Just detta, att hvar och en äger en bok och därigenom på egen hand kan göra sig förtrogen med innehållet, är af stor betydelse för ett fruktbart studium af vår litteratur.

Att allmänhetens kännedom om våra författares verk för närvarande ej är stor, är ju ett erkänt faktum, och därför bör man vara tacksam för att en sådan samling som denna är under utgifning. Skada endast, att denna fosterländska idé måst gå i främmande sold för att kunna realiseräs.

Om det urval, som blifvit gjordt, må med hänsyn till ungdomens läsning några anmärkningar göras.

Af *J. H. Kellgren* ha ett par ungdomsdikter medtagits, om hvilka utgifvaren själf säger, att de äro karakteristiska för den unge Kellgrens slappa moral. Om man af litterära skäl ej alldeles vill taga bort dessa stycken, hvarför då intaga dem i sin helhet och ej göra några uteslutningar? Litteraturen skulle ej ha förlorat därpå, och bokens användbarhet skulle ha ökats. Kunde ej också medtagits några af Kellgrens prosastycken, som ju äro af erkänt värde?

En noggrannare censur borde äfven ha förekommit vid utgifvandet af *Bellman, Fredmans epistlar*, som ej heller i sitt nuvarande skick tryggt torde kunna sättas i ungdomens händer.

Af *Vitalis*, som hvarken af samtid eller eftervärld blifvit rättvist uppskattad, kunde gärna ännu ett par dikter meddelats, likaså af *Anna Maria Lenngren*, som ju hör till de mest populära och lätt begripliga af våra äldre författare.

Af *Karl Fredrik Dahlgrens Ungdomsfantasier* eller *Nahum Fredrik Bergströms krönika* är den senare delen, som behandlar Nahums skol-lif, en mäterlig skildring af kulturhistoriskt värde, som därtill är högeligen roande både för gammal och ung; den förra delen åter, som berättar en 15-års ynglings erotiska svärmerier, är hållen i 1830-talets sentimentala, onaturliga stil, och den ton af själfironi, som genomgår det hela, torde ej kunna uppfattas annat än af en mycket mogen ungdom.

Af de öfriga utkomna delarna må särskildt nämnas Kexéls roliga och oförargliga komedi *Kapten Puff* eller *Storprataren*.

Utstyrelsens är värdad, men den i företaget betonade prisbilligheten är knappast vidare framträdande, ett förhållande, som äfven i sin mån vittnar om det danska uppslaget. Som bekant äro i allmänhet danska böcker i jämförelse med de svenska ovanligt dyra, hvilket till följd af det behändiga valet af format samt typografiska anordningar i öfrigt gemenligen undgår allmänhetens uppmärksamhet.

Valda dikter. Femte serien. Pris 1: 10. **Valda prosastycken.** I, II. Utgifna af *Ingeborg Lundström* och *Matilda Widegren*. Pris 1: 25 häftet.

Närmaste afsikten med dessa böcker är att åt lärjungarna i skolans högsta klasser gifva ett lämpligt material till uppläsning af skaldestycken och till öfning i vällesning, då det gäller prosastycke-

ken. Vi kunna ej tycka annat, än att utg. på ett mycket lyckligt sätt löst sin uppgift. Styckena äro lättlästa och roande.

I »Valda dikter» förekomma äfven norska och danska stycken. Såsom en stor förtjänst påpeka vi, att utg. medtagit ett så pass långt skaldestycke som Ibsens Terje Vigen utan att stympa eller afkorta det. Samlingarna innehålla stycken af våra förnämsta, nyare skalders och prosaförfattare, såsom Fröding, Gellerstedt, V. Rydberg, Snoilsky, G. af Geijerstam, von Heidenstam m. fl.

Vi tro, att dessa små böcker skola vara lämpliga julgåfvor åt 15—16-åringar.

För och emot. Tre berättelser af *G. Weitbrecht*. Öfversatta af *Vilh. Sundberg*. Pris 1: 50.

Genom en mycket god öfversättning ha vi här fått några profbitar på den i sitt hemland så omtyckte författaren Weitbrechts skriftställaretalang.

Den första af dessa tre berättelser förefaller oss mest tilltalande. Berättelsens hjältinna, den unga moderlösa Elise Ritter, sin faders stöd och solen i hemmet, gör ett mycket sympatiskt intryck genom sitt på en gång allvarliga och ungdomligt kända väsen. Och den unge man, med hvilken hon en tid är förlofvad, men som bryter förbindelsen i anledning af hennes bestämda fordran att få kyrklig vigsel, är också mycket bra tecknad.

I den mellersta berättelsen: »På lokomotivet», skildras en ung lokomotivförare, som är nöjd med sitt arbete och lycklig med sin familj, men han blir smittad af socialdemokratiska idéer och därigenom förstörd i både andligt och moraliskt hänseende. Allt blir dock godt igen, tack vare åtskilliga svåra pröfningar hvilka väcka den unge mannen till besinning, så att han åter kommer in i det rätta spåret.

Den tredje berättelsen handlar nästan uteslutande om ynglingar, som i följd af bristande allvar i sin lifsåskådning äro nära att gå förlorade, men som blifva räddade genom tuktande skickelser.

För barnen är denna bok naturligtvis ej skriven. Men 17—18-åriga ynglingar borde ju kunna tillägna sig de oemotsägliga sanningar, hvilka i en rätt liflig berättelseform här framhållas.

Queechy. Af *Susan Warner* (Elizabeth Wetherell). Fri öfversättning från engelskan af *Signild Wejdling*. Pris 4: 75.

Idéen att i nya upplagor och öfversättningar utgifva äldre tiders ungdomsböcker är mycket tilltalande, i synnerhet som barnlitteraturen i vår tid visar en betänklig tendens att försämras.

Författarinnans andra arbete, **Stora vida världen**, har alltid varit populärt, och många barnaögon ha tårats vid läsningen af Ellens sorger. Äfven nu föreliggande bok, som mycket intresserat en äldre generation, bör kunna vara till nytta och glädje för den ungdom, som ej blifvit blaserad genom rafflande och spännande händelseböcker.

I detta arbete skildras hufvudsakligen hjältinnans, Fledas, enkla, plikttrogna hvardagslif, som adlas och göres stort genom den anda af religiös tro, som är den inneboende kraften hos henne. Hon är en mycket sympatisk varelse — allas solstråle — men är nog något för ideellt hållen. Redan som barn har hon en underbar förmåga att genom sitt älskliga väsen och sin själfuppoffring inverka på sin omgifning, och hon lyckas med allt hon företager sig, t. o. m. då hon vid något mera framskriden ålder sköter landtbruk! Men det skadar ju ej att emellanåt få se en idealbild. En anda af renhet och allvar genomgår boken och gör den därigenom mycket lämplig för ungdom.

Det är dock skada, att arbetet ej vid öfversättningen blifvit mera sammandraget. Nu verkar det en smula trötande genom de långa samtalen, hvilkas innehåll ej alltid motsvarar utförligheten.

Öfversättningen förefaller att vara synnerligen omsorgsfullt utförd.

Den heliga historien. Af *Alfred Edersheim*, teol. och filos. doktor. Öfversättning. Sju delar. Pris 1: 50 för hvarje del.

Det är ju ett allmänt känt faktum, att äfven skickliga lärare och lärarinnor ofta hesitera att åtaga sig undervisningen i bibelkunskap, särskildt då det gäller gamla testamentets skrifter. Och ej sällan uppgifves orsaken härtill vara den, att de sakna hjälp af goda och utförliga bibelförklaringar. Den framstående bibelforskaren doktor Alfred Edersheim har genom ofvannämnda förklaringar öfver gamla testamentet velat göra sitt till att fylla denna brist. Och han hoppas att boken äfvenledes skall befinnas lämplig att sättas direkt i de ungas händer under deras senare studietid, så att de själfva må kunna se hvad bibeln verkligen lär och därigenom blifva bevarade för svårare missuppfattningar af dess innehåll.

Gamla testamentets skrifter äro här tagna i ordningsföljd, kapitel efter kapitel. Och förklaringarna äro så tydliga och fullt populära, att de med lätthet kunna förstås ej endast af lärare och lärarinnor utan äfven af lärjungar öfver 15 år gamla.

Om bokens teologiska och dogmatiska värde, bedömdt från bibelforskningens synpunkt, kunna vi ej yttra oss. Men vi äro öfvertygade, att något hvar af dem som läsa bibeln mer än en gång skulle behöfva hjälp af Edersheims grundliga förklaringar vid tydandet af månet bibelställe, som kan förefalla både dunkelt och tvetydigt.

På olika vägar. Berättelse för ungdomen och dess vänner. Af *Minna Blümmer*. Öfvers. från tyskan af *E. W—n*. Pris 1: 50.

En allvarligt kristlig berättelse, hvars syfte tycks vara att visa, hur äfven de mest ytliga och bortkomna människor kunna blifva förda till Gud, samt att detta kan ske på olika vägar.

I själfva verket teknas dock blott en väg, nämligen sorgens och lidandets väg. Boken får härigenom en så tung prägel, att

den väl knappast kan slå an på vanlig, frisk ungdom.

Af ungdomens vänner däremot, som hunnit få mer erfarenhet af pröfningsens nytta och nödvändighet, blir boken helt visst omtyckt som en både god och uppbygglig läsning vid aftonlampan.

Vi rekommendera den således egentligast till »ungdomens vänner.

Märta Båge och Erik Ryning. Svenskt original af *Hugo Falk*. Med 8 helsidesplanscher. Pris 2: 75.

Det ligger öfver denna bok något friskt och ungdomskäckt, som ovillkorligen verkar behagligt. Händelsen tilldrager sig i Värmland under Gustaf III:s senare regeringstid. Den unge, duktige Erik Ryning och den fagra, modiga Märta Båge, äro riktigt sympatiska personligheter, och Märta's far, den gamle barske, hetlefrade majoren, med munnen full af bannor och svordomar, men med hjärtat sväljande af faderskärlek, är mycket lefvande framställd. Om Erik Ryning är typen för en käck ung adelsman och Märta för en litet bortskämd, men ädel och varmhjärtad adelsfröken så saknas ingalunda häller den ryslige bofven. Han framställes i boken uti den s. k. Kronlasses gestalt, hvilken i mycket påminner om den beryktade Lasse-maja; dock är Kronlasse skildrad såsom ovanligt bofaktig, och då man läser skildringen af hans om hänsynslös djärfhet, slughet och grymhet vittnande bedrifter, tycker man, att de fullt kunna mäta sig med indianböckernas tjusande dåd. Men här har man fördelen af att den svenske författaren förlagt scenen på svensk botten, med en historisk bakgrund. Här förekomma visserligen spännande äfventyr, här utdelas många hugg och slag, men här finnes intet egentligt groft, fast man kanske skulle önska, att majoren kunnat gifva luft åt sina känslor i mindre kraftiga ordalag.

Både det fosterländska ämnet, den fart och käckhet med hvilken boken är skriven, och arbetets lättflytande stil torde göra boken välkommen såsom julgåfva åt 14-årig ungdom, måhända företrädesvis pojkar.

Trogen som guld. Berättelse för unga flickor af *Katharine Tynan*. Öfversättning från engelskan af *E. Silfverstolpe*. Pris 2 kr.

Hjältinnan i denna bok är irländska och heter Bidy O'Connor, hjälten heter Maurice O'Hara. Bidy, i berättelsens början ett mer än lofligt själfrådigt och själfsväldigt barn, växer upp i ett efter våra begrepp ovanligt oordentligt hem. Hon har ingen mor, och hennes far är nästan ständigt upptagen af sitt lärda arbete. Dammet ligger tjockt på bord och hyllor, och stolarna i förmaket äro alla upptagna af de fula mopsar som Bidy själf behåller af de hemlösa och sjuka hundar hon släpar hem. En dag, då Bidy är halfvuxen, kommer en ungdomsväninna till hennes mor och far på besök till dem, och Bidy, som aldrig velat veta af någon uppfostrarinna, gripes af varm sympati för denna verkligt fina dam. Mrs Montague å sin sida fattar tycke för Bidy, som vuxit upp till

en vacker, hjärtegod och söt flicka, hvilken afgudar sin far. Då Mrs Montague reser, har hon gifvit Biddys far ett löfte att blifva Biddys vän och stöd, om hon någonsin skulle behöfva ett sådant. En tid därefter gör Bid dy på en fest bekantskap med O'Hara, som snart blir hvardagsgäst i huset. Hon svärmar för honom, han är intagen i henne och allt tyder på förlofning, men genom ett yttrande af Maurices mor tror Bid dy att han älskar en annan. Och nu börja Biddys olyckor. Hennes far dör hastigt af hjärtslag, och som hon är medellös, får hon ett hem på nåder hos sin moster och dennas man. Mostern, en typ af det utsökt hjärtlösa slag, som plägar förekomma i engelska romaner — låtom oss hoppas företrädesvis där — gör lifvet så bittert som möjligt för henne, tills Mrs Montague, som hittills varit på resor, lyckas uppspara henne och för henne därifrån. Förvecklingarna reda sig så småningom och Bid dy och Maurice få hvarandra.

Boken är skriven för unga flickor och torde nog roa dem, men uti karaktererna finnes ej mycket af den stärkande och väckande kraft, som väl kan förenas med nöjesläsning. Den hör till dem, som äro rätt lämpliga att läsas på originalspråket såsom öfning. För ungdom från 15 år.

Canterbury-berättelser (Canterbury Tales). Efter *Geoffrey Chaucer*. Bearbetning för ungdom af *Cecilia Milow*. Pris 2: 50.

Samma skickliga penna, som till förra julen utarbetade den lilla förträffliga samlingen af litteraturhistoriska bilder från Storbritannien, har i år riktat vår litteratur med en högst talangfull bearbetning af Chaucers poetiska verk »Canterbury-tales». Som bekant lägger förf. dessa berättelser i munnen på några pilgrimer, hvilka samlades på ett värdshus i London för att därifrån tillsammans begifva sig till Thomas Becketts graf i Canterbury. De vallfärdande, hvilka tillhörde de mest olika samhällslager och yrken, berättade dessa historier för att roa hvarandra under vandringen till helgonets hvilostad.

De händelser som skildras äro förlagda till olika länder och tider. Så är studentens berättelse förlagd till Italien, lagkarlens till Syrien, riddarens till Aten på Tesei tid o. s. v. Oaktadt denna skenbara omväxling, är det dock endast bilder af engelska förhållanden, som förf. framställer, och man erhåller genom dessa berättelser en god inblick i lifvet och föreställningssättet under 1300-talet i England.

Skildringarna förefalla naturligtvis i någon mån föråldrade och man saknar här och där den finhet i uttryck, som man är van att finna åtminstone i den bättre moderna litteraturen. Men innehållet är roligt och man läser berättelserna med nöje. Bokens verkliga litterära värde i förening med den förträffliga bearbetningen, gör den otvifvelaktigt till ett af de märkligare arbeten på ungdomslitteraturens område, som utkommit till julen i år.

Boken kan läsas af både ung och gammal, men särskildt rekommendera vi den för ungdom öfver 14 år.

En yrhätta. Af *Dikken Zwilgmeyer*. Öfversättning af *Hellen Lindgren*. Pris 1: 75.

Inger Johanne är verkligen en yrhätta, och jag är icke säker på, att hon skulle vara så treflig att ha i huset, men då man blott träffar henne i boken, är hon mycket muntrande. Sämst tycker man om henne då hon gör narr af och retar sina lärare samt är ovänlig mot en liten snäll men obetydlig skolkamrat, som gör allt för att behaga och hjälpa Inger Johanne. Margareta, den tarfliga flickan, har en dag barnbjudning för kamraterna, hvilka öppet visa sitt förakt för de festliga anordningar, som det enkla hemmet kunnat åstadkomma. Där står yrheten på gränsen till hjärtlöshet. Men ett friskt humör och ett godt hjärta har Inger Johanne ändå, och hennes många mandater äro ganska underhållande. Hon är på besök hos sin onkel och tant i Kristiania och uppträder där som halft enfant terrible, halft hjältinna. Hennes onkel Max skämmer grundligt bort henne och honom håller hon af, men hennes omdömen om den mera pedagogiskt anlagda tant Betty höra ej till de mildaste. De hafva dock så mycket fäst sig vid yrhättan, att de vilja adoptera henne, men hon vill hem till far och mor och syskon och besluter att rymma. Lyckligtvis upptäckes detta af onkel Max, som lofvar, att hon följande dag skall få resa hem och i bokens slut finna vi yrhättan jublande af fröjd hålla sitt intåg i sitt kära hem. Hennes innerliga hemkärlek försonar oss med hennes vilda upptåg.

Boken kommer nog att förefalla mycket roande. Öfversättningen är särdeles ledig och god.

Passar för 12-åringar, dock torde barn både öfver och under denna ålder fröjdas därät.

Skogsfröken. Berättelse för unga flickor af *Elisabeth Halden*. Öfversättning från tyskan. Pris 3: 75.

Man vore nästan frestad att tro, att det i Tyskland finnes ett för författare gemensamt recept att använda, då det gäller att skriva böcker »för unga flickor». På detta recept kan naturligtvis något vridas och vändas, så att tillagningarna bli litet olika — men man känner ändå igen det. Enligt detta skall i berättelsen förekomma en sorts Cendrillon, som råkar ut för grymma och elaka människors ondska och intriger, — värst är vanligen någon gammal tant. Vidare skall i stycket förekomma några mycket förnäma grefvar och baroner och sist en för andra människor oätkomlig dyster och lärd man, som blir förälskad i Cendrillon och räddar henne ur alla svårigheter.

»Skogsfröken» afviker icke mycket från receptet. Sibylle von Rotenfels är fosterdotter i en jägmästarfamilj och växer upp i enkla men mycket lyckliga förhållanden. Far, mor, syskon och farmor älska henne innerligen. Hemmet är beläget i en härlig skogstrakt, man kan ej önska något bättre. Men plötsligen blir hon stormrik; en aflägsen släkting har fallit på den idén att testamentera henne sin stora förmögenhet till stor sorg för både friherrar och regerings-

råd. Sibylle hemtas nu af sin »herr förmyndare», som hon alltid kallar honom, till Berlin och nu är hon i den öfver all beskrifning elaka tantens våld. Här får hon en fransysk kammarjungfru, sättes i skola och skall göras till en fin dam. Hon utsättes för många svårigheter såväl af tanten som af ett par kusiner. Så småningom blir hon dock uppskattad efter förtjänst. Hon befinnes vara en utomordentlig sjuksköterska, hon sjunger folkvisor förträffligt, ja hon räddar ett barn från att drunkna. Framför allt är hon god och kärleksfull. Sedan hon en gång varit sjuk, reser hon till Italien, där hon, bland allt annat hon upplefver, i en skog får hälsa på tyska kejsaren, kejsarinnan och kejsarprinsarna. Den lärde mannen är här en älskvärd assessor, som naturligtvis tror, att Sibylle ej bryr sig det minsta om honom; detsamma tror hon naturligtvis om honom. Efter åtskilliga förvecklingar, i hvilka en kusin och en ung löjtnant också äro invecklade, slutar allt på bästa sätt. Vi skiljas från Sibylle och hennes assessor, då de äro på besök i jägmästarbostället.

Öfversättningen är i allmänhet ej dålig. Men då öfvers. tangerar zoologiska eller botaniska områden, väljer han underliga ord. Så heter det (sid. 14), då jägmästaren och hans barn skola besöka rådjuren, att de komma till »vilddjursinhägnaden». Litet längre fram får man veta, att Sibylle — i en tysk skog — funnit »en renko», som brutit sitt ben. — Vid talet om en begrafning upplysas vi om att det låg »sönderhuggna lagerbärgrenar» på vägen.

Många unga flickor skola nog finna »Skogsfröken» intressant, och något egentligt ondt lära de sig ej i hennes sällskap — men något litterärt värde har boken ej. Den hör till det slags ungdomsböcker, som bana väg för de medelmåttiga och underhaltiga romanerna.

Fyra systrar, berättelse för unga flickor af *Geraldine Mockler*.
Pris 2: 50.

De menlösa och kanske något enformiga engelska barnböckernas tid är förbi. I de nu moderna böckerna skall det vara spännande äfventyr och händelser, äfven om dessa äro aldrig så orimliga.

Våra fyra systrar äro fader- och moderlösa och hafva dessutom helt hastigt blifvit fattiga. De besluta att flytta till London för att där utbilda sina anlag och sedan kunna förtjäna sitt uppehälle. Deras lilla kapital får stryka med — det kan ej hjälpas. De stackars flickorna få mycket att styra med. Deras bosättning i London är mycket rolig att läsa. Men Nance blir ingen lysande konsertsångerska, Barbara kommer ej så högt i skolan, som hon drömt, och Helens teckningar äro inga mästerverk. Bäst går det för den anspråkslösa Cecil; hon får arbete i en modeaffär. Denna affär äges och skötes märkvärdigt nog af en förnäm lady. Hennes medhjälperska är Miss Pinney, som är Cecils goda vän, och genom denna miss går lyckans sol upp för våra systrar. Miss P. återfinner nämligen en syster, som hon ej sett på många år. Denna syster är mycket rik och mycket girig — men testamenterar sin förmögenhet säll sin återfunna syster, som i sin ordning testamenterar den till Cecil.

Förutom systrarna förekomma i boken åtskilliga mer eller mindre underliga personer. Sålunda ett syskonpar, som skall resa till Klondyke, och göra affärer, en gammal italiensk sångerska, en d:o sånglärare, vidare en rik fru, som bjuder en af systrarna på en utrikes resa. Alla dessa bipersoner bilda ett ganska sällsamt kaleidoskop.

Boken torde roa 14—15-åringar.

Våra gossar af *Insieme*. Auktoriserad öfvers. från franskan af *M. K.* Pris 1: 25.

Den 14-årige Karl är son af en läkare, som nyss blifvit änklung. Det varmaste kärleksförhållande är rådande mellan far och son; men så får Karl genom en tjänarinns obetänksamma prat den föreställningen, att han snart skall få styfmor, och detta gör honom stel och kall mot sin ömme fader. Denne, som ej anar anledningen till sonens förändrade uppförande, börjar behandla honom med stränghet. Genom detta ömsesidiga missförstånd uppstår den ena förvecklingen efter den andra.

När Karl äntligen får klart för sig, att hans farhågor äro ogrundade, blir det goda förhållandet mellan far och son visserligen återställt, men blott för en liten tid.

Karl upptäcker till sin stora bedröfvelse, att ett par af hans bästa vänner äro dåliga gossar, hvilka till och med bruka smyga sig ut till ett värdshus för att där få spela kort. Den ädle Karl förebrår och förmanar dem på det kraftigaste; men på samma gång lofvar han att ej förråda dem och blir härigenom själf ansedd att vara den brottslige. Med stilla tålmod bär han faderns misskännande och det straff han ålägger honom för den förmenta förbrytelsen.

En liten öppenhjärtig flicka, som får reda på hur saken förhåller sig, ställer emellertid allt till rätta.

Förf. vill nog med framställandet af alla dessa konflikter visa, att ett barns brist på öppenhet mot sina föräldrar kan leda till de svåraste missförhållanden. Och detta är ju en mycket god sensmoral. Vi tro dock, att den skulle verka litet kraftigare, om den ädle hjälten varit litet mer lik andra dödliga och ej fullt så öfverjordisk och känslös.

Boken är i alla fall en god barnbok, som vi kunna rekommendera till 12—14-åriga barn.

Fattigfolk för en vecka. Berättelse af *Mary E. Mann.* Öfvers. från engelskan. Pris 2 kronor.

Bokens titel är ju vid första påseendet ganska intresseväckande, ehuru en enda vecka förefaller att vara en allt för kort tidrymd för ett sådant erfarenhetsförsök, som namnet anger, ifall meningen är, att detta försök innebär allvar och ej blott är en lek.

Familjen Boyon sitter vid sitt »rikt dukade frukostbord.» Under måltiden utspinner sig, hufvudsakligen mellan husets herre och fru, en diskussion om jordarbetarnas lefnadsvillkor, särskildt de arbetares,

som äro anställda vid deras gods. Husfadern anser deras dagspenning vara fullt tillräcklig för dem och deras familjer att leva på, men husmodern är af motsatt mening. Detta samtal, i hvilket så småningom flere af familjens yngre medlemmar indragas, har till följd, att mannen till den nyligen gifta dottern, en ung präst, beslutar att jämte sin hustru, sin bror, en sjutton-årig svägerska och två små flickor, de yngsta medlemmarna i familjen, pröfva på att under en vecka leva på den för en arbetare med hustru och barn vanliga dagspenningen. Sagdt och gjordt. Snart äro de installerade i en liten stuga, hvars ägarinna, själf borta för tillfället, lofvat dem att få använda hennes husgeråd, möbler m. m. Men hurudana äro då de unga människor, hvilka öf. låter pröfva på att leva som fattigt folk? Ej en enda af dem har någon utpräglad, intresseväckande karaktär. Deras moral är slapp. De kunna ej skilja mellan rätt och orätt. De företaga sig under denna fattigfolksvecka mångt och mycket, som ej kan stämplas annat än som illa gjordt, såsom t. ex. när de dryga ut sin föda genom att stjäla frukt — låt vara på lek — ur sin fars trädgård, eller någon af dem sticker under kappan något ätbart från handelsboden, låt vara med afsikt att yppa tillgreppet och betala, när veckan är slut, när de stjäla kaniner från grannarna o. s. v., och dessa äfventyr äro uppblandade med smaklösa kärleksintriger och med dialoger, som ibland rent af äro stötande. Se sid. 115, 163 m. fl.. Emellertid synes förf. i allt detta ej finna något det ringaste betänkligt — tvärtom. Och denna hållningslösa bok ingår i en serie, som bär namnet »läsning för ungdom»! Det gör en ondt, att sådana moraliskt underhaltiga alster skola öfverflyttas till vårt språk och än mer, att de särskildt skola rubriceras såsom passande ungdomsläsning.

Dolf Boerhjälten. En gosses faror och äfventyr under boerkriget 1899—1900, för ungdom berättade af *Kurt Wildenstein*. Från tyskan af *O. G.* Pris 2: 75.

Boken skildrar i god anda och, som det synes, ganska opartiskt detaljer från det ännu ej avslutade boerkriget. Hjälten, en tysk gosse, är framställd såsom en tapper och ädel yngling, hvilken modigt kämpar för det nya fädernesland, där han, då han blef lämnad ensam i världen, fann ett så godt hem hos sin mycket sympatiske farbror. I berättelsen omtalas många fakta från kriget, som genom tidsningar m. m. äro förut väl kända, och dessa fakta äro utsmyckade med små drag, som ej alls förefalla otroliga, men hvilka skulle göra ännu starkare intryck, om förf. på något sätt angäfvat källorna, hvarifrån han fått dem: om de i någon mån grunda sig på personlig erfarenhet eller på trovärdiga meddelanden. Skildringarna ligga oss nära både i tiden och tanken och böra därför kunna påräkna särskildt intresse. De äro, som sagdt, af sådan beskaffenhet, att boken med fullt berättigande kan anbefallas till lektyr för 14—16-åringar. Mot öfversättningen kunna här och där befogade anmärkningar göras.

Från vår storhetstid. Historiska berättelser för ungdom af *Sigröd Kruse*. Pris 1: 75.

Boken innehåller flere ganska nätta småberättelser, hvilka utmärka sig för en god och ren anda. De innehålla mängen god moralisk lärdom till nytta för de unga läsare, för hvilka de äro afsedda. De händelser, som skildras, tilldrogo sig under vår storhetstid, och hjältarna i några af dem äro krigsmän, som deltagit i Gustaf Adolfs eller någon af Karlarnas krig. Men de små, enkla berättelserna kunna ingalunda göra anspråk på att kallas »historiska» och vi kunna ej inse hvad det finnes för samband mellan dem och den något storartade titel, med hvilken boken prunkar. Två af berättelserna, »Kloka Brita» och »Lillebror», hvilka hafva ett historiskt innehåll, måste naturligtvis förläggas till en viss period; men de öfriga skulle utan tvifvel kunna hänföras till hvilken tid som helst.

Vi rekommendera boken som god och roande läsning för barn 12—14 år.

Riddar Gerdas morgongåfva. Historisk skildring från Skånes äldre medeltid af *Elfkarlen*. Med illustrationer af *T. Heurlin*. Pris 3: 75.

Vi ha ej öfverflöd på värdefulla och intressanta historiska skildringar i vår litteratur, och vid åsynen af denna digra volym med ämne från Skånes medeltid kunde man möjligen fatta förhoppningar om att få något läsvärdt. Tyvärr bli dessa förhoppningar till stor del besvikna.

Amnet är väl valdt. Vi få i början göra bekantskap med vendarerna och deras stolta furstinna Olga, som beger sig ut att söka sitt folks nationalhelgedom, guden Svantehvits pannsmycke, hvilket blifvit bortröfvadt, då gudabilden störtades. För att kunna utföra sitt uppsåt förkläder hon sig till väpnare och tar tjänst hos den fromme riddar Gerda på Broby i Skåne. Intrigens trådar hållas af den dämoniske hertig Abel af Sønderjylland, hvars upproriska stämplingar mot brodern, Erik Plogpenning, utgöra en väsentlig beståndsdel af det hela. Riddar Gerda måste genom andras list och elakhet utstå många hårda öden men får till sist sin belöning och förenas med sin älskade. Furstinnan Olga lyckas ej finna det hemlighetsfulla smycket, men besluter att återvända till sitt folk för att i stället skänka det kulturens pannsmycke.

Det förefaller, som om förf. i något arkiv kommit öfver några gamla papper och med ledning af dessa velat lämna en kulturhistorisk framställning från medeltiden, men så ansett, att det hela i den formen skulle bli för torrt, och därför sökt ge det en romantisk omklädnad. Det hade varit vida bättre att helt enkelt få dessa historiska fakta, ty de äro af ganska stort intresse, men nu äro de intvingade i en dräkt, som är så bisarr, att förf. ibland själf kastar bort den och faller in i ett torrt arkivspråk. Mestadels är dock den språkliga framställningen så full af onatur, svulst och rent af vansinnig bildrikedom, att man får söka efter något därmed jämför-

ligt. Det är ett oupphörligt vacklande emellan det sublima och det löjliga, och emellanåt tangeras råhetens område. En hel bukett praktblommor skulle kunna plockas, men det torde vara nog att framvisa ett par sådana: »Han pekade på den hvitblekta skallen, hvars tomma ögonhålur gapade svarta som ett par nygrädda själfspillingsgrafvar bakom griftegårdsmuren en ljuständnings timme i grådaskig novemberkväll» (sid. 177). Sid. 136 beskriver hur en solstråle förskräckes vid åsynen af ett ansikte. »Ty på andra sidan korset glänste ett par eldglober i ett ansikte, blekt som graflagd mans, och munnen log ett leende, afgrunds kraftigt likt de fördömdas löje, då inferno budar till de tusen syndernas onda vesper».

Boken vimlar af dylika osmakliga jämförelser, af danismer och konstladt ålderdomliga ord, och ibland har man svårt att tro förf. menar allvar.

Till ungdomsläsning kan boken under sådana förhållanden ej vara lämplig, i synnerhet som framställningen på sina ställen är onödigt simpel och banal. Korrekturläsningen tyckes ej vara den bästa; komma äro mer än lofligt sällsynta.

Hvardagsfysik från kompassen till kakelugnen. Af *P. la Cour, C. Christiansen, K. Prytz* m. fl. Pris 6 kr.

För ungdom, som älskar att utvidga och befästa sina kunskaper i fysik, är denna bok den allra förträffligaste vägledare. Framställningen är enkel och klar; inga stora förkunskaper behövas. Af innehållsförteckningen finna vi, att det verkliga är hvardagslivets fenomen, som förklaras för oss. Telegraf, telefon, ur, speglar, vågen — ja allt hvardagligt, som kommer inom fysikens område, förklaras här tydligt och på ett tilltalande sätt.

Rekommenderas på det varmaste för ungdom från t. ex. 15 år.

I häfdernas hall, verklighetssagor för de unga af *Cecilia Bååth-Holmberg*. Pris 3: 75.

På bokens titelblad står ordet »verklighetssagor»; vi hade önskat, att där i stället stått »stämningsbilder», så hade vi ej känt oss så besvikna, då vi vandrat genom Häfdernas hall. Ty rik på stämningar är boken framför allt. På första bladet står vidare en tillägnan »till min lilla vän». Efter allt hvad vi kunna förstå, är ock denna lilla vän den 13-åriga Ebba, som så ofta förekommer i boken och till hvilken förf. direkt talar. Men vi ha bra svårt att förstå, att boken, vare sig hvad form eller innehåll beträffar, skall passa för barn. Vi veta ju alla, att barn älska det rättframma berättandet, händelserna och ej långa betraktelser och utgjutelser, dessa må vara aldrig så poetiskt framställda. Barn äro af naturen episkt anlagda. Vi tro därför, att denna bok är alltför »storartad» och mångordig för att senteras af barn. Möjligen skola 17, 18-åringar, som äro särskildt litterärt och ästetiskt anlagda och därtill äga historiska förkunskaper, sentera boken. Men för litet hvar torde den dock verka tröttande. En upphöjd och ädel världsåskådning genomgår boken.

Vi kunna ej underlåta att förvåna oss öfver den — man vore frestad att säga — bitterhet, som förf. känner mot den lilla svenska flicka, som fått veta, att Tell måhända är en sagofigur. I historien måste väl barn få veta sanningen. Tellsagan lär nog ändå komma att läsas med glädje och sympati af barn och ungdom. Och schweizarna själfva lära väl alltid komma att fira sina tappra, frihetsälskande fäders minne, också om en af dem ej burit namnet Tell. Wilhelm Tell kommer nog i all framtid att förblifva personifikationen af deras frihetsideal. — I »Häfdernas hall» föras vi vida omkring — till Island, till Visby, till Sönderjylland, till Schweiz, till Nürnberg m. fl. ställen.

Den sentimentala boken kan möjligen uppskattas af mogen ungdom.

Det gamla slottet Château-Pointu, fortsättning på Klöfverbladet af *T. Combe*. Pris 2 kr.

Denna bok utgör 3:dje delen af Klöfverbladet och skall därför med intresse läsas af dem, som läst de föregående delarna. Bokens hjältinna, den unga Ferdine, har förlorat sin far, den gamle doktorn. Hon får nu själf förtjäna sitt uppehälle och vinner anställning på direktör Escandiers fabrik; hon skall skriva på kontoret. Fabriken ligger lyckligtvis bredvid det gamla slottet, där Ferdine har sin gamla vän och pensionskamrat, Louise Miserlet. Ferdine får snart en god vän i fabriken gamle välvillige kassör. Efter en tid bli Louise och Ferdine äfven goda vänner med fabriksägarens döttrar. Dessa unga flickor föra nu tillsammans ett nyttigt och gagneligt lif, i det de taga sig af den närbelägna byns fattiga barn. Berättelsen om deras arbete är framställt på ett roande och fängande sätt.

I öfversättningen förekomma ibland mindre väl valda »lexikonsord». Passar för 14—15-åringar.

Styrman Ready eller *Pacific's skeppsbrott*. Af *kapt. Marryat*. Pris 3: 25.

Då detta arbete egentligast handlar om hur en familj, som lidit skeppsbrott, blef landsatt på en obebodd ö och under en längre tid måste uppehålla sig där, kan man säga, att det är ett slags robinsonad vi här ha att rekommendera.

Och det är med nöje vi anmäla detta af den framstående författaren för längesedan skrifna verk, hvilket nu utkommit i en ny, förbättrad upplaga. Dess innehåll är icke allenast fullkomligt oskadligt utan också både lärorikt och underhållande.

Vi önska hjärtligt, att boken måtte få god spridning bland ungdom öfver 12 år.

Skattsökarna. Af *E. Nesbit*. Öfversättning från engelskan af *H. Nordenadler*. Pris 2: 50.

Det är en vanlig och kanske berättigad anmärkning mot nu-

tidens barnböcker, att de sakna originalitet. Men för denna brist kan man åtminstone ej beskylla den bok vi här ha att anmäla. Den är tvärtom så olik andra, att man knappast vet för hvilken läsekrets den egentligen är ämnad.

Det föreställes, att den som berättar, är en tolfårig gosse — n:o 2 af sex syskon. Denne och de öfriga fem barnen komma öfverens om att de skola reparera sin fars derangerade affärer genom att samla skatter, och de börja därför gräfvä och söka efter sådana på alla möjliga och omöjliga ställen. När alla dessa mödor bli utan resultat, försöka de skaffa penningar på annat sätt. De uppträda som detektiver, som poeter, författare, banditer, röfvare, etc. etc., ibland på fullt allvar och ibland på lek.

Alla dessa upptåg äro så lustigt beskrifna, att boken nog kommer att roa sina läsare. Men fullt naturliga förefalla ej de barn, som här spela hjältar och hjältinnor. Deras ord och handlingar utgöra alltigenom en mycket egendomlig blandning af ytterlig barnslighet och lillgammal snusfornuftighet. Men att boken är rolig kan i alla fall ej förnekas. Den torde mest anslå litet mera försigkomna barn. t. ex. 13—14-åringar, då dessa väl kunna uppfatta de stundom rätt satiriska små kvickheter, med hvilka den förmenta författaren ofta späckar sitt tal.

De unga boerna och deras äfventyr i Transvaal. Af Mayne Reid. Med 25 illustrationer. Pris 1: 50.

I förordet till detta arbete säges författaren vara »det uppväxande släktets förklarade gunstling, ej minst i Sverige». Huru härmed förhåller sig, kunna vi ej så noga veta. Men sänt är, att han äger en viss talang att sätta sina läsares fantasi i liflig verksamhet. Beträffande den här ifrågavarande berättelsen, så handlar den hufvudsakligen om en liten skara boer, som på 1880-talet utvandrade för att undkomma engelsmännens öfvervalde. De märkvärdiga strider af mångahanda slag, som dessa resenärer hade att utkämpa under färden genom en vidsträckt öken, komma tvifvelsutan att mycket intressera 12—14-åriga ungdomar.

Då författaren själf under sina mångåriga ströftåg genom världens olika trakter, särskildt uppehållit sig i Sydafrika, borde man väl ha skäl att sätta tro till hans skildring af dess natur och folk.

Sjötrollet eller smugglareskeppet af Fennimore Cooper. Bearbetning för ungdom af *Otto Hoffman*. Öfversättning. Pris 2: 25.

Det är ett arbete af Cooper, som här bjudes vår ungdom, dock ej i sitt ursprungliga skick utan i bearbetning. Som Coopers arbeten, äfven om de i någon mån förefalla litet gammalmodiga för vår tid, ännu med nöje kunna läsas både af gammal och ung utan att omarbetas, hysa vi ej någon större sympati för de många bearbetningar af desamma, hvilka under de senare åren utkommit. Som det likväl ej är skäl att förkasta det goda, därför att det ej är det bästa, rekommendera vi föreliggande bearbetning för ungdom från 14 år.

Manne Mobergs faror och äfventyr. Berättelse från nord-amerikanska inbördeskriget af *Chicot*. Pris 3 kronor.

Vår jullitteratur är i år särdeles rik på skildringar af krig, i hvilka naturligtvis faror och äfventyr spela en stor roll. De förekomma i själfva verket i så riklig mängd, att till och med den mest fordrande gossfantasi bör kunna känna sig tillfredsställd. Vi äro också öfvertygade om att ungdom, särdeles den manliga, skall sätta högt värde på dessa böcker. Naturligtvis kunna de äfven läsas med nöje af unga flickor, ehuru dessa i allmänhet känna sig mindre tilltalade af skildringar af krigiska bragder och äfventyr än ynglingarna.

Som alla dessa krigshistorier, liksom äfven föreliggande skildring, hvilat på historisk grund, böra de blifva en instruktiv läsning för de unga. Kanske kan det också vara af nytta för den uppväxande generationen att få en inblick i hvad kriget verkligen innebär.

Manne Moberg, hjälten i föreliggande berättelse, är son till en norrländsk sågverksägare. Han rymmer till Amerika och deltagar där i inbördeskriget på sydstaternas sida. Han är med i flere ryktbara slag, tjänar under några af söderns förnämsta fältherrar och utstår stora faror och besvärligheter. Efter krigets slut begifver vår hjälte sig hem för att öfvertaga sin fars stora skogar, hvilka, efter hvad han själf något skrytsamt meddelar sin blifvande svärfader, »lämnade plankor, som skulle inbringa millioner». Hemkommen lastade han ett skepp med timmer och begaf sig därmed till Australien. »Den snabba resan dit», heter det i berättelsen på föga vacker svenska, »väckte en uppståndelse, den Manne förstod att skaffa ett piggande uttryck i tidningarna». Därefter återvände han till Amerika och gifte sig där med en vacker flicka från Virginien, i hvilken han under kriget förälskat sig. »Från dem stammar», så slutar förf. sin berättelse, »ett släkte storväxta herrar med mörkhyade ansikten, hvilka draga ned till Stockholm för att intaga palatsen vid Strandvägen och bilda eliten af våra eleganta framtidsmän».

Kriget är i allmänhet väl skildradt och detaljerna äro omväxlande och af stort intresse. Såsom synes af de ställen vi anför, får dock berättelsen här och där en prägel af prosaisk tarflighet, som ej borde förekomma i en bok afsedd för ungdom.

Boken är läsbar för unga flickor och gossar mellan 15—17 år.

Berganden Svarthvit. Indianberättelse af *A. Ortleb*. Pris 2: 25.

S. k. indianböcker äro, som vi alla veta, den käraste läsning för »medelålders» ungdom, och vi unna gärna de äfventyrsälskande ungdomarna nöjet att läsa om lifvet bland västerns vilda folkstammar, ehuru vi hellre skulle se, att deras smak äfven riktades åt andra håll, ty om än detta slags läsning är rolig, så bidrager den dock ej alltid till en sund utveckling af förstånd och fantasi.

Att de unga ej tröttna på detta slags berättelser, förvånar oss mindre, än att författare af barn- och ungdomsböcker ej tröttna på att ständigt tillaga indianhistorier efter alldeles samma gamla recept. Har då indianböckernas gamle fader Cooper tagit all uppfinningsförmåga med sig härifrån, efter som det aldrig förmärkes att någon ny insats göres i detta slags litteratur? Är efter år förblifva både hjältar och händelser de samma och äro det naturligtvis äfven i denna, här föreliggande indianhistoria. Vi behöfva således ej redogöra för innehållet, man känner redan förut både händelser och personer. Boken är emellertid rolig, och ehuru naturligtvis blodiga och hemska scener ofta förekomma, äro de dock ej, som ofta brukar vara fallet, alltför vedervärdiga och osmakliga. Förf. håller sig inom måttfullhetens gräns, så vidt detta låter sig göra i en skildring af indiankrig. Denna bok är också bättre skriven än mängden af dess kamrater, och vi rekommendera den därför till gossar och flickor på omkring 12—14 år.

Bakhållet vid Ohio. Berättelse från nybyggarlifvet i Kentucky af *Edw. S. Ellis*, fortsättning på »Blockhuset vid Lickingfloden». Öfvers. fr. engelskan af d:r *P. Hallström*. Med sex illustrationer. Pris 2: 75.

Nybyggarlif i Nordamerikanska Västern. Två berättelser af *Edw. S. Ellis*. Öfvers. från engelskan af *Karin Melin*. Med tio illustrationer. Pris 3 kr.

Dessa båda indianböcker höra till dem, som man tryggt kan sätta i händerna på sina »indianälskande» 12—14-åriga gossar och flickor. Den förra af dem, som är en fortsättning på »Blockhuset vid Lickingfloden», skildrar en flodbåts äfventyrliga färd på floden Ohio, under hvilken färd slughet, hämndlystnad och mordlust å ena sidan samt ett uppoffrande, djärft, uppfinningsrikt försvarsmod å den andra kämpa heta duster.

Den andra boken innehåller tvenne berättelser, hvilka trots de farliga och spännande händelser, som däri skildras, göra ett något tant intryck. I hvar och en af de trenne berättelserna framskymtar en liten älsklig 6—8-årig flickgestalt, som bildar en tilltalande ljuspunkt, kring hvilken de gamla och unga, röda, svarta och hvita slagskämparna ena sig i gemensam blid beundran.

Ädelmod, gudsfuktan, lydnad mot föräldrar och hänsynsfullhet mot de små och svaga bli i dessa böcker uppskattade till sitt rätta värde.

Indianmissionären i urskogen. Verklighetsskildringar af *E. R. Baierlein*, f. d. missionär. Pris 1 krona.

Öfversättaren af denna bok, pastor *Henning Wendell*, yttrar i sitt förord, att dess tyska titel: »Im Urwalde bei den roten Indianern», först ingaf honom den tanken, att han här hade framför sig en af dessa vanliga s. k. indianböcker, som till öfverflöd finnas i

bokmarknaden, men att han snart kom underfund med att boken i stället utgjorde ett mycket värdefullt bidrag till missionens historia.

Vi instämna fullkomligt i detta yttrande och vilja tillägga, att dessa den liflige missionärens målande skildringar af sina öden bland de nomadiserande indianerna i den fjärran västern lika mycket är en spännande indianbok, väl ägnad att intressera de unga.

Boken är både rolig och nyttig och därtill utmärkt väl öfversatt. Vi rekommendera den med nöje till ungdom från 12 år.

Underbara äfventyr. Sannfärdiga berättelser om hvad människor kunnat uthärda. Öfversättning från engelskan af *M. Drangel*. Pris 2: 50.

Vi vilja börja med att anföra några ord ur företalet. »Vi lefva», heter det där, »i ett jäktande tidevarf, och man hör ständigt denna begäran: Gif oss någonting nytt, någonting som icke är alldagligt — någonting af verkligt mänskligt intresse!» Denna önskan anser sig nu förf. eller utgifvaren hafva tillmötesgått genom utgifvandet af föreliggande berättelser, om hvilka det i samma företal säges: »De böra ej läsas händelsevis och sedan slängas åsido — de måste snarare bevaras såsom viktiga dokument, hvilka lära oss hvad människor kunna genomgå och uthärda».

De viktiga dokument, af hvilka förf. anser att många goda lärdomar kunna hämtas, utgöra en samling småberättelser — ej mindre än ett helt dussin — af olika författare. De innehålla skildringar af hemska och besynnerliga äfventyr, från hvilka hjältarna dock alltid komma helskinnade undan efter att hafva varit nära vansinnets gräns, badat i kallsvett, förtärts af onämnbart ångest m. m. — Det märkvärdigaste af allt är dock, att någon kan betrakta böcker med dylikt innehåll som tänkbara och instruktiva för ungdom!

Förf. har sökt att göra händelserna spännande genom att göra dem så ohyggliga som möjligt, men han har ej lyckats. Berättelsernas tråd är så uttänjd, att bristen på uppfinningsgäfvor hos de respektive förf. allt för mycket faller i ögonen. Skildringarna förefalla i själfva verket enformiga och tråkiga. Detaljerna utmärka sig dessutom på många ställen för en så smaklös ohygglighet, att man alldeles förlorar lusten att fortsätta med läsningen. Vi vilja med ett par exempel visa, hvilket frässeri i ohyggligheter man här får bevittna. I berättelsen »Hos människoätare» berättar en handelsresande, som fallit i en människoätande negerstams händer, huru infödingarna rusade ut ur sina hyddor för att bemäktiga sig hans tillhörigheter. »Några af dem», säger han, »kunde icke gå, därför att deras ben voro uppfrätta af rötsår», utan de krälade fram, och »spetälske med bortfrätta näsor och utan händer och fötter linkade omkring på benstumparna». Ej mindre drastiska äro detaljerna i berättelsen »Ur lejonets gap» skildrade. En herre blef i Central-Afrika gripen af ett lejon, som gömt sig under hans säng. Länges låg han under djuret, »som sög hans blod i strömmar in i sitt gap».

Slutligen stack han sina händer nästan ända ner i lejonets strupe. Djuret bet af tre fingrar och »var tillsvidare belåtet med att suga blodet ur de afbitna fingrarna». Naturligtvis blef mannen räddad, ehuru han sedan »under många dagar och nätter led afgrundens alla kval och icke fick smaka någon fast föda utan endast ofantliga kvantiteter konjak och champagne».

Exemplen skulle kunna mångfaldigas, men flere behövas ej för att visa, att dessa underbara äfventyr ej utgöra en god läsning för ungdom och barn. Vill man att dessa skola utveckla sig i god riktning, bör man ej gifva dem böcker, hvilkas innehåll verkar retande och i följd däraf slappande på fantasin. Lika omsorgsfullt som man vakar öfver att de unga ej komma i dåligt sällskap, lika noga bör man se till att endast böcker med godt och sundt innehåll komma i deras händer.

Skogslöparen. Berättelse från fjärran västern af *Gabriel Ferry*. Bearbetning för ungdom af *Fr. J. Pajeken*. Pris 2: 50.

Att barn äro roade af att läsa om märkvärdiga och spännande äfventyr, är en gammal erfarenhet; skulle än berättelserna förefalla något osanolika, minskas i allmänhet ej nöjet däraf. Men att ett sundt barn skulle känna sig tilltaladt af böcker sådana som »Skogslöparen», det kunna vi ej tro. Sida efter sida är fylld med skildringar af äfventyr, hvilka täfla med hvarandra i onaturlig vildhet och råhet. Sådan läsning, som fyller fantasin med osunda bilder, måste naturligtvis utöfva ett i högsta grad osundt inflytande på det uppväxande släktet, och vi uppmana därför alla vänner till barnen att ej sätta sådana böcker i deras händer.

Vingalek. Sagor och berättelser af *Eva Wigström (Ave)*. Pris 3 kronor.

Åtskilligt smått och godt, passande för barn af 8—10 år, finnes här samladt. Berättelser ur verkligheten, några glada och muntra, andra allvarliga och lärorika, omväxla med underbara och spännande sagor. Äfven några af dessa gömma under sitt äfventyrliga innehåll mången god och vacker lärdom, andra tyckas blott till sina läsares nöje presentera sina tappra prinsar och sköna prinsessor, tomtar, häxor och troll, ty alla dessa intressanta invånare från sagovärlden finnas här församlade i stor och brokig mängd. Äfven små berättelser ur djurens lif finna vi här — några särdeles trefliga och tilltalande.

Att vidare redogöra för innehållet skulle föra oss för långt och är kanske ej heller behöfligt. Det torde vara tillräckligt att säga, att händelserna äro så lifligt och roligt berättade, att vi äro öfvertygade om att de små läsarna skola finna mycket nöje af färdens såväl genom verklighetens som genom sagans land. Ibland förefalla både stil och innehåll något gammalmodiga, men berättelserna förlora ej därigenom sin förmåga att roa.

Illustrationerna lämna, både hvad teckning och utförande beträffar, åtskilligt öfrigt att önska.

Trollsöändan. Berättelse för mindre barn af *Hedvig Lagerlöf*.
Pris 1: 75.

»Trollsöändan» är ett hittebarn. Hon framleffer sina första år hos en gammal gumma, som hon visserligen kallar »farmor» men hvilken är allt annat än moderlig emot henne. Några snälla lekkamrater, af hvilka ett par, Svante och Eva, äro gamla bekanta från en förf:s föregående bok, »Svante och hans hem», förlufva dock något hennes dagar. Senare kommer hon också i mycket goda händer och får det bra på allt sätt. Hon är en liten snäll och pigg flicka och genom sina öden tillräckligt ovanlig för att väcka nyfikenheten hos de små. Hon har tillräckligt ledsamt hos »farmor», för att deras medlidande skall vakna, och hon är nog odygdig, för att de skola känna sig fullt hemmastadda med henne. Boken blir säkert, med sina lika verkligt som småtrefligt skildrade händelser, en välkommen gåfva både för de barn, som själfva börjat läsa i bok, och för dem, som få nöja sig med att höra den af andra föreläsa.

Då lampan är tänd. Sagor för vinterkvällar af *Märta Starnberg*. Pris 1: 50.

Boken innehåller flere sagor af olika värde. Den första, om »Lapp-Uno», är både roande och god. »Resan till månen» är lustig nog — i fantasin flyga vi med den kinesiske prinsen Tjingeli-Tjang — han som ville ha allt hvad han såg och göra allt, som föll honom in, — i en stor kanonkula, som affyrades i riktning mot månen, hvilken var det ställe prinsen helst ville bese. Däremot tilltalas man ej af berättelsen »Hur Mickel Räf kom att anses såsom skogens starkaste djur». Där finnes särskildt ett ställe, som gör ett rent af osmakligt intryck. Mickel skall nämligen raka björnen för att göra honom lik människan och spottar honom hela tiden i ansiktet, njutande af att ostördt kunna få tillfredsställa denna simpelhet. Detta »tvi, tvi» förföljer läsaren tvenne hela sidor i sträck och verkar så obehagligt, att man får lust att lägga bort boken. För öfrigt är bokens innehåll ganska godt, delvis något allegoriskt, såsom i »Puttifnaskus och hans äfventyr.» Omslagsvignetten förefaller bra ful, men när man läst »Resan till månen», förstår man den litet bättre.

För 10—12-åringar.

De gamla goda sagorna. Ånyo utgifna af *Gustaf af Geijerstam*. Två delar med många illustrationer och titelvignett. Pris 1: 75 för hvarje del.

Det är våra gamla barndomssagor, om Rosa Lill och Långa Leda, Fågel Blå, Gråkappan, Lycksalighetens ö m. fl., som här möta oss, genomsedda och ordnade utaf G. af Geijerstam. De båda delarna innehålla nio omsorgsfullt valda, bekanta sagor, och både sagorna själfva och utgifvarens namn äro för välkända för att de behöfva mer än nämnas för att blifva en glädjande julklapp för

sagohungriga barn. Illustrationerna äro goda och fina. Passar att läsa för alla barn och att läsas af barn från 8 år.

Sommarsjö och vintersnö. Sagor och berättelser af *Toini Topelius*. Andra samlingen. Med 9 helsidesbilder. Pris 2: 75.

Det är tre år sedan den första samlingen af »Sommarsjö och Vintersnö» hittade vägen öfver Bottenhafvet hit till Sveriges barn, och vi hoppas att dessa ännu ha de roliga sagorna och berättelserna i ett så friskt och tacksamt minne, att de med glädje mottaga den nya sagosamling, som samma omtyckta författarinna här har att bjuda.

Vi befara dock, att några af dessa sagor, t. ex. »Lentulisa», »Dödens ängel» och »Lärkan som sjöng för tidigt», äro alltför fina och allegoriska att kunna fattas af den läsekrets, för hvilken de äro ämnade. Men så komma väl i stället de lustiga sagorna »Prinsessan Svandun» och »Pajta Maja», »Önskedagen» och framför allt »Jungfru Ljuslätt» att så mycket lifligare senteras.

Författarinnan har tydligen ärft af sin fader förmågan att med lustiga namn och ordställningar i hög grad pigga upp sin läsekrets. Namnen Rotaklota, Hönsfota, Snasabasa och Murraburra Fläksnurra kunna väl inte gärna förfela sitt mål att sätta skratt-muskulerna i rörelse.

Några ord, som ej brukas i vårt svenska språk, förekomma i boken, såsom: »kuddorna» (korna), »han flatnade» (han skämdes), »till helst» (åtminstone), »bestyrsam» (verksam).

För öfrigt är ju språket mycket vackert och lifligt.

Vi kunna med allt skäl rekommendera den goda boken till 10--12-åriga gossar och flickor.

Barnbiblioteket Saga. 2:dra årgången. Pris 10 öre häftet, 1 kr. boken.

Detta bibliotek, som började så förträffligt, har under detta år slagit in på en väg, mot hvilken vi anse oss böra uttala en bestämd varning. Man har tagit sig för att för barn omarbete Jules Vernes »Jorden rundt på 80 dagar» och Mrs Beecher Stowes »Onkel Toms stuga», och man utlofvar i fortsättningen andra böcker, bland dem Marryats, på detta sätt »omarbetade». Det är af två skäl som ett sådant förfaringssätt är synnerligen olämpligt. Först och främst är det, som bekant, jämförelsevis godt om sago- och berättelseböcker passande för mindre barn, men däremot ganska ondt om förströelselektyr för den mognare ungdomen. Och dock är just i åldern 14—16 år läslusten vanligen mycket stark, och det är ju af synnerlig vikt att denna läshunger på ett sundt sätt blir stillad, så att icke de unga, af brist på bättre, söka den osunda lektyr, på hvilken icke råder brist. Nu är »Onkel Toms stuga» en förträfflig ungdomsbok; den intresserar på högsta grad de unga; och den talar genom sin ädla humanitet, sin varma medkänsla för lidandet till deras bättre känslor. Om Jules Vernes berättelse ej härvidlag har samma höga värde som

den amerikanska författarinnans, så är dock äfven den genom sin friska och medryckande framställning synnerligen ägnad att anslå ungdomen. Och den innehåller intet, som den ängsligaste omtanke för ungdomen kan anse nödigt att sofra.

Ger man nu åt barnen af 8—12 års ålder — och för dessa tyckes ju biblioteket »Saga» på det hela taget vara afsedt — nämnda böcker i bearbetning, så beröfvar man dem ett par mycket lämpliga böcker för den ålder, då det är svårare att finna lektyr för dem. Man beröfvar dem ofta mycket af det som i ett verk är det värdefullaste — dess psykologiska finhet m. m., som af barnet ej uppfattas. Ty naturligtvis blir det endast undantagsvis man företager sig att vid mognare ålder åter läsa i det ursprungliga skicket en bok, som man under barnåren fått i förkortad form.

Det andra och kanske än mer tungt vägande skälet emot sådana bearbetningar är den pietet man är skyldig författarna. Den författare, som är en verklig konstnär, menar något med hvart ord. Och säkerligen måste det högst pinsamt beröra hvarje förf. att veta, att hans verk stympas och omredigeras för att passa för en annan ålder än den de äro afsedda för — äfven om bearbetningen, såsom här, verkställes med omsorg.

Man har förut sett åtskilliga af Coopers romaner genom »bearbetning» beröfvas sin rika poesi och göras till vanliga äfventyrsböcker; men om en och annan förläggare i spekulationssyfte företar sig sådant, så kan man ju dock vänta och hoppas att »Sagas» redaktion, som ju ledes af helt andra intressen, icke skall fortgå på denna väg.

På sommarfärd. En berättelse af *Elsa Smith*. Med illustrationer af Jenny Nyström. Pris 1: 50.

Denna lilla barnbok utmärker sig icke för någon särskild originalitet, men har den förtjänsten att vara lättläst och roande för barn. Dock torde de barn, som däri förekomma, lättast igenkännas af dem, som hafva öfverflöd på denna världens goda — för andra små flickor kunna måhända Karins och Marys dockor med de rikt spetsprydda parasollerna förefalla som ett storartadt slöseri. Lyckligtvis äro dock bokens två små hjältinnor mycket godhjärtade och gifmilda barn, som gärna dela med sig af sitt öfverflöd, och skildringen af deras lif är nog gripnen ur verkligheten, ja en af dem har turen under deras sommarvistelse i Marstrand att falla omkull och hjälpas upp af själfva kungen.

Boken kan möjligen roa 8—10-åringar.

På vandring till morfar. Berättelse för barn af *A. L—m*. Pris 1: 50.

Denna lilla berättelse om tvenne små syskon och deras lif är både roande och lärorik. De båda barnen blifva tidigt föräldralösa och ha endast en släkting, en gammal morfar, som bor på Gotland. Honom har deras far sagt, att de skulle söka upp, men detta är lättare sagdt än gjordt. Barnen äro alldeles medellösa och ha ingen

annan utväg än att söka arbeta ihop summan till öfverfarten. Men deras flit och enkla förtröstan på Gud och hans hjälp är stark, och efter många motgångar finna de sin morfar, som förskjutit sin dotter, då hon gift sig mot hans önskan, men som nu med glädje öppnar sitt hem och sitt hjärta för barnbarnen. Som sagdt, boken är väl skrifven — att där finnes kristligt allvar med förhöjer endast dess värde, och den kan rekommenderas för dem, som ej äro allt för bortskämda med mycket spännande äfventyr.

Passar för 10—12-åringar.

Guldslottet. Barnens julbok, innehållande sagor och berättelser samt talrika illustrationer. Utgifven af *Stina Quint*. Pris 1: 25.

En liten näpen flicka och en lika näpen liten gosse stå här hand i hand och bjuda nigande och bockande sina jämnåriga att stiga in i det guldslott, som äfven i år är uppfördt åt Sveriges barn. Kungar och drottningar, prinsar och prinsessor, guldhönor och stallbaggar, jättar och jättebarn, snälla gossar och flickor och stygga gossar och flickor — alla finnas de i det granna slottet, och alla täfla de om att roa de barn, som vilja göra deras bekantskap. Särskildt står guldslottets dörrar på vid gafvel för alla ungdomar, som äro mellan 9 och 12 år gamla.

Korn åt små fåglar. Kristlig barnkalender för 1901. Med originalteckningar af *Jenny Nyström* m. fl. Pris 1: 50.

Denna barnkalender, som nu utgifves i sin 35:te årgång, torde vara väl känd af de flesta. Kalenderns innehåll är alltigenom religiöst och prägladt af djupt allvar. Den innehåller både poesi och prosastycken. Bland de senare märka vi »Peder Skram», af den bland ungdom och barn så uppskattade författarinnan *Johanna v. Hofsten*, samt en lång, djupt allvarlig och fångslande berättelse »Svag men dock stark».

Boken säljes för Stadsmissionens barnhem och torde kunna påräkna stor spridning.

Bibels barn. För våra barn skildrade af *C. E. van Koetsveld*. Pris 1: 80.

Vi ha här det nöjet att riktigt varmt få rekommendera en särdeles god andlig barnbok.

Det är berättelser ur själfva bibeln som här meddelas, och vi våga påstå, att äfven de barn, som kanske ända till trötthet studerat samma berättelser i vanliga bibliska historier, ej skola kunna undgå att känna sig både rörda och intresserade af de bilder, hvilka här i så varma färger och på ett så förunderligt enkelt sätt äro tecknade. En och annan gång bestås nog några små moraliska tillämpningar, men dessa komma aldrig i högtidlig predikarton, utan äro meddelade med en så naturlig blidhet och så korta, att de ej gärna kunna blifva tröttande.

Det vore i sanning en stor fördel för våra svenska barn, om det funnes flera lika goda barnböcker af samma författare att öfverföra till deras språk.

Vi tillråda alla barn från 8 år att läsa ofvannämnda bok.

Kalle på berget. Originalberättelse af *Saga*. Illustrerad af Maja Söderlund. Pris 1: 50.

Denna bok är både rolig och god. Berättelsen om Kalle och hans lif på berget och i moster Stinas stuga samt hans sysselsättningar, fröjder och sorger är mycket lefvande och bra gjord. Där uppe träffar Kalle en gammal rik engelsman och hans dotter, och af en sällsam slump befinnas de vara hans morfar och moster, om hvilkas tillvaro han förut ej haft minsta aning. Han får nu följa med till morfaderns eleganta hem, hvilket är beläget i den finaste delen af London. Allt sedan Karl farit öfver hafvet, har han känt en brinnande håg att blifva sjöman, och då han vid sommarstället Woodhouse hos sina kusiner har en båt att tillgå, företar han en dag med den en utflykt, som slutar med att han drifver till hafs, och efter att hafva tillbragt en hel natt där, upptages han af ett engelskt fartyg, på väg till Grönland. Därifrån skickas han tillbaka till den förtviflade morfadern och moster Ebba, hvilka redan sörjde honom såsom död.

Boken delas på detta sätt i två delar, mycket olika hvarandra, och de häda hälfterna passa ej riktigt bra tillsammans. Karl har svårt att finna sig tillrätta i det nya lif, i hvilket han så plötsligt kommit in, och det är icke utan att läsaren också har samma känsla. Men oafsedt denna brist på konstnärlig enhet är boken mycket läsvärd och skall säkerligen roa barn. Språket är värdadt och flyter lätt, men illustrationerna äro bra obetydliga.

Passar för 10-åringar.

Bröderna Grimms sagor. Pris 3 kronor.

Dessa sagor äro så väl kända i alla hem, att det torde vara öfverflödigt att här säga något om deras innehåll. Vi inskränka oss därför till att meddela, att en ny upplaga af denna sagosamling är utkommen och önska att många sagolystna småttingar mellan 7—10 år måtte erhålla den roliga boken till julgåfva.

Äfventyrsböcker, pris 50 öre stycket.

N:o 44. **Indianborgen och dess skatter.** Berättelse från den vilda västern i Amerika. Af *J. Grundmann*.

N:o 45. **Nybyggarna vid Ontariosjön.** Berättelse från Canada af *J. Grundmann*.

N:o 46. **Indianlifvet i Chile.** Berättelse från Sydamerika af *J. Grundmann*.

N:o 47. **Sjöröfvarslottet.** Af *Alex. Denef*.

N:o 48. **Indianhöfdingen Baribal och Ralph Eisenhut.** Berättelse från Klippbergen i Nordamerika af *Alex. Ortlep.*

N:o 49. **Människojägarerna.** Berättelse från östra Afrika af *G. Gärtner.*

N:o 50. **Indianskan Hindöga.** Berättelse från Canada af *P. Grundmann.*

* * *

I år liksom föregående år har bokmarknaden att bjuda på dessa likformiga, för att ej säga *enformiga* små böcker, hvilka åtminstone ha den förtjänsten, att de äro åtkomliga äfven för dem, som ej hafva råd att köpa värdefullare, och således äfven dyrare, nöjesläsning. De äro samma andas barn som de större indianböckerna, men ha vida frommare och renare karakter. Vi kunna lugnt rekommendera dem som oskadliga och äfven roande för mindre kritiska 10—12-åriga barn.

Stalltomtens sagor af *L. E. Björkman.* Pris 1: 25.

Flera af dessa sagor äro nätta och boken är skriven i syfte att väcka barnens kärlek och medkänsla för djuren, hvarför vi anbefalla den som en god och roande läsning för barn.

Göingehöfdingen och Snapphanarna. Historiskt-romantiska skildringar från Carl XI:s krig i Skåne. Af *C. Aug. Cederborg* (Håkan). Pris 6 kr.

Författaren tyckes hafva god kännedom om Göingebygden och de sägner som där ännu finnas kvar från de vilda Snapphanefejdernas dagar, och den skildring han gifver däraf är ganska underhållande. Någon djupare karakteristik af personerna eller någon historisk färg finnes just ej, men man följer händelserna med intresse och boken blir säkert en välkommen julgåfva för ungdom, helst gossar, från 15 år.

Gräshoppans visor af *Anna M. Roos* med teckningar af *Elsa Beskow.* Andra samlingen. Pris 2 kr.

Bland julens småbarnsböcker är denna förvisso en bland de bästa. Vi upprepa hvad vi i fjol sade om första samlingen: köp den och läs den tillsammans med små barn.

Om sommaren. Teckningar af *Lisbeth Bergh.*—Text af *Math. Langlet.* Pris 1: 50.

Vi kunna omöjligen finna att teckningarna äro vackra, och verserna höja sig icke mycket öfver medelmåttan. Då det i vår tid finns många verkligt vackra småbarnsböcker, torde denna ej vara att rekommendera.

Julgubbens Alfabet af *E. S.* Pris 2: 25. De flesta bilderna se ut som de vore klippta ur modejournaler och äro ovanligt fula. Skola barn nödvändigt ha illustrerade alfabet, så gif dem ett som är vackert, som t. ex. *Ottilia Adelborgs* blomsteralfabet, och ej något så fult som detta.

Fågel blå, sagor och berättelser, samlade och utgifna af Jul-
tomtens redaktion. Pris 1: 25.

Den af Sveriges barn välkända boken »Tomtefars sagor» har i år bytt om namn. »Tomtefar» heter nu »Fågel blå» — om han därigenom vill beteckna, att han kommer direkt från sagornas land och att han vill flyga in i hemmen till alla barn, som älska sagor — detta är oss obekant och gör oss också detsamma. Kanske har han bytt namn för att ej förblandas med alla andra jultomtar — blåa fåglar äro lättare att känna igen. Emellertid skola barnen ej tro, att »Fågel blå» ej är lika rolig som »Tomtefar» — jo, den har lika vackra och roliga sagor att bjuda på. Läs blott t. ex. »Den lille trumslagaren».

Af jultidningarna hafva kommit oss tillhanda: **Jultomten**. Praktupplaga. Vi bedja alla glädja sig åt Carl Larssons dubbelsidiga sommarstafla. Pris 60 öre. — Som separataftryck finnas: **Jultomten**, 25 öre, och **Tummeliten**, 15 öre. Vidare **Julklassen** med de stora, vackra teckningarna af *Elsa Beskow*. Pris 25 öre. **Snöflingan**. Pris 60 öre.

Blåklintar plockade vid vägen. Berättelser af *Lars Lumell*. Pris 50 öre.

Missionsbarnet af *Margrethe*. Bemyndigad öfversättning af *Adi*. Pris 1: 25.

En moders sista vilja af *Anette Ihle*. Öfversatt från norskan af *Leo*. Pris 1 krona.

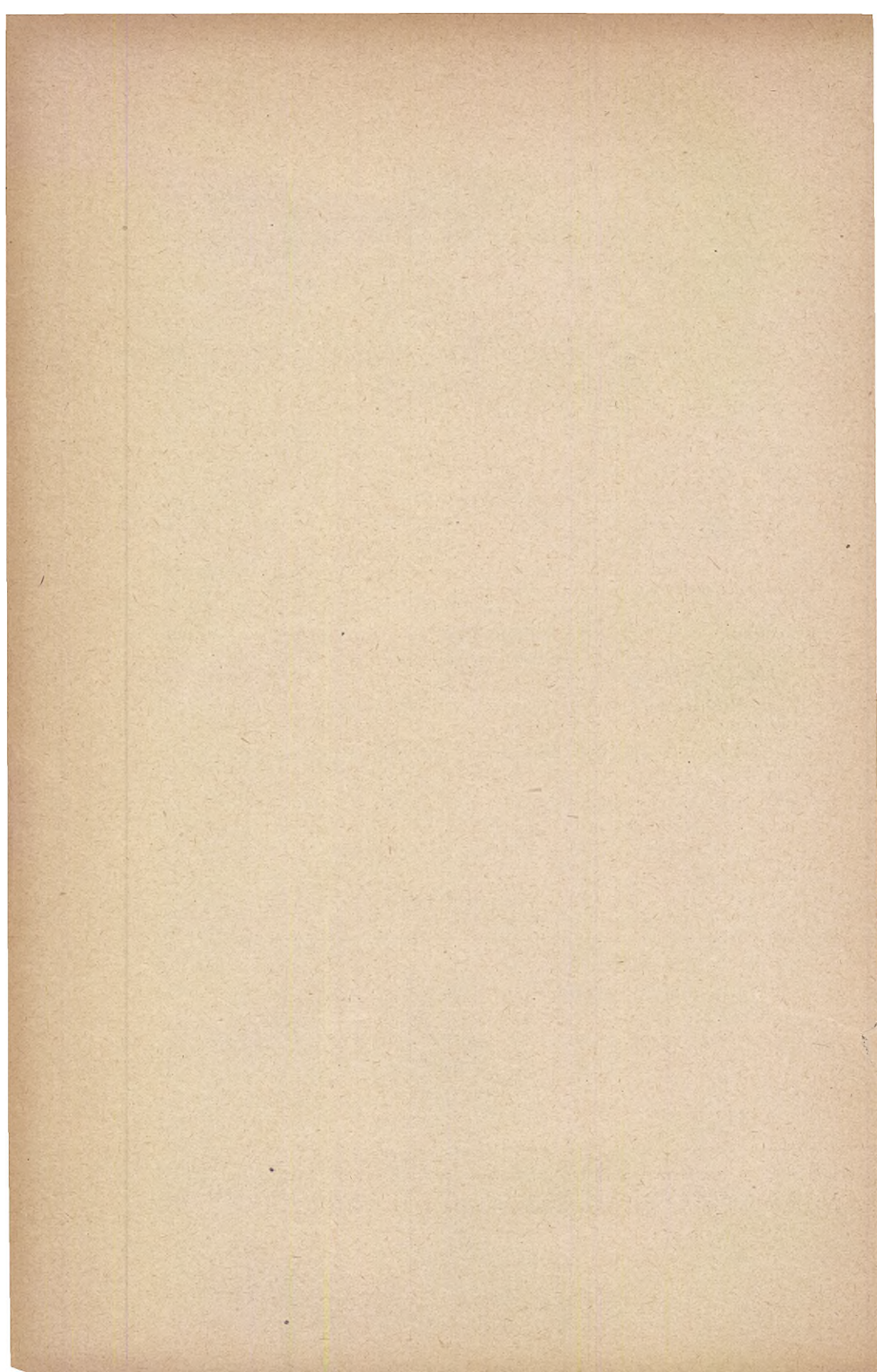
Det finns ju åtskilliga föräldrar som anse, att deras barns nöjesläsning företrädesvis bör utgöras af berättelser med direkt kristlig tendens. Till dessa föräldrar rekommendera vi ofvanstående tre arbeten som lämplig julgåfva, särskildt åt flickor öfver 13 år gamla.

Alla tre böckerna innehålla berättelser, som äro präglade af ett sundt kristligt allvar.

Ute blåser sommarvind. Vaggvisa. Akvareller af *Ottilia Adelborg*. Texten af *Hedborn*. Pris 3 kr.

Det hvilat en sällspord fågling och poesi öfver dessa små akvareller. Det är inga schablonmässiga figurer, som här framställas, utan liffulla, uttrycksfulla bilder — man ser hvad de känna och vilja. Och huru kvicka äro ej flera af dem! Se på mor, då hon »strör långa rader utaf ros och blader», hon är verkligen fin och fager. Boken skiljer sig i hög grad från de fabriksmässiga dussin-
arbeten, som börjat att få insteg i vårt land — vi mena främst dem, som stamma från utlandet. Boken passar för både stora och små.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET
STOCKHOLM

Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS! Särskild matsal för fruntimmer.

Kramer & Jahnke,
  Modemagasin.

15 Birger Jarlsgatan, 1 tr.

**Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
Stockholm, 54 Drottninggatan,**

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgivare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrivbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Fredrika-Bremer-Förbundets

Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Anmälan.

Dagny utgifves år **1901** efter samma plan, som föregående år. Tidskriften, som utgifves af och är organ för *Fredrika-Bremer-Förbundet* skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Därjämte är *Dagny* såsom organ äfven för *Föreningen för Vålgörenhetens Ordnande och Föreningen Handarbetets Vänner* i tillfälle att med sakkännedom följa de områden af kvinnlig verksamhet, hvilka representeras af dessa föreningar.

Litteraturens företeelser i hem- och utlandet, framför allt sådana litterära alster, som behandla kvinnorörelsen och därmed sammanhängande frågor skola med uppmärksamhet följas såväl som alla viktiga spörsmål, som beröra kvinnorna. Öfersikter och notiser, kortare berättelser, minnesteckningar, resebref, biografiska och historiska utkast, kåserier m. m. skola allthjämt rikligt i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken *Lotten Dahlgren*, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer **1901** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. $\frac{1}{2}$ 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.